

vergadering **C277 – WEL22**

zittingsjaar 2011-2012

Handelingen

Commissievergadering

Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en
Armoedebeleid

van 26 juni 2012

INHOUD

Vraag om uitleg van mevrouw Marijke Dillen tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de nood aan bijkomende drugspreventie, in het bijzonder gericht op de nieuwe drug 4-MA - 2024 (2011-2012)	3
Vraag om uitleg van de heer Tom Dehaene tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de welzijnsachterstand in Vlaams-Brabant - 2038 (2011-2012)	5
Vraag om uitleg van mevrouw Vera Van der Borght tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over ouderenmis(be)handeling - 2097 (2011-2012)	
Vraag om uitleg van mevrouw Marijke Dillen tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de nood aan een uniforme aanpak van ouderenmis(be)handeling - 2126 (2011-2012)	6
Vraag om uitleg van mevrouw Güler Turan tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de integratie van Mindfulness-Based Cognitive Therapy (MBCT) bij de preventie en het genezen van psychische problemen bij jongeren - 2109 (2011-2012)	
Vraag om uitleg van mevrouw Danielle Godderis-T'Jonck tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over het gebruik van mindfulness in de geestelijke gezondheidszorg - 2120 (2011-2012)	12
Vraag om uitleg van mevrouw Katrien Schryvers tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de opvolging en aanbevelingen van de Staten-Generaal Jeugdzorg - 2115 (2011-2012)	
Vraag om uitleg van mevrouw Mieke Vogels tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de Staten-Generaal voor de Bijzondere Jeugdzorg - 2124 (2011-2012)	18
Vraag om uitleg van mevrouw Mieke Vogels tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de besparingen in de justitiehuisen op de vooravond van de overdracht in het kader van het Vlinderakkoord - 2122 (2011-2012)	25

■

Voorzitter: de heer Tom Dehaene

Vraag om uitleg van mevrouw Marijke Dillen tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de nood aan bijkomende drugspreventie, in het bijzonder gericht op de nieuwe drug 4-MA - 2024 (2011-2012)

De voorzitter: Mevrouw Dillen heeft het woord.

Mevrouw Marijke Dillen: Voorzitter, minister, collega's, er zijn heel alarmerende berichten verschenen in de media over een fameuze nieuwe drug, de gevaarlijke drug 4-MA.

Minister, aan de vooravond van een grote vakantie en met talrijke festivals voor de boeg, is het belangrijk om hier uw aandacht aan te besteden. Experts hebben de alarmbel geluid over de nieuwe drug die al verschillende dodelijke slachtoffers heeft geëist. Het gaat om een verontreinigde vorm van amfetamine of speed die bijzonder populair blijkt te zijn in het uitgaansleven. Door de heel trage werking van de drug zijn gebruikers geneigd om er meer van te nemen, maar – en hierin schuilt het grote gevaar – als de effecten eenmaal beginnen op te treden, zijn deze heel ernstig. Wetenschappelijke laboratoria, spoedartsen en hulpverleners zijn al heel lang op de hoogte van het bestaan van deze nieuwe drug, maar bij het brede publiek lijkt die nog niet heel erg bekend te zijn. Ik heb de moeite gedaan om dit eens na te kijken, en op de website van de Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen (VAD) staat een overzicht van verschillende drugs, maar 4-MA stond begin mei, bij het indienen van mijn vraag, nog niet op het lijstje.

Ik herhaal dat aan de alarmbel werd getrokken en dat er door deskundigen voor wordt gewaarschuwd dat nog meer slachtoffer zullen vallen. Het is de hoogste tijd om iedereen te waarschuwen voor de gevaren, zeker onze jongeren, want we staan vlak voor de grote vakantie.

Minister, bent u op de hoogte van de opmars van deze nieuwe, maar heel gevaarlijke drug? Hebt u al initiatieven genomen om contact op te nemen met de VAD teneinde deze problematiek te bespreken?

De waarschuwingen van experts zijn alarmerend: het wordt de hoogste tijd om iedereen te waarschuwen voor de gevaren. Hebt u al initiatieven genomen bij hoogdringendheid op het vlak van preventie en ter bescherming van onze jongeren, zeker met het oog op de grote vakantie en de festivals?

De voorzitter: Mevrouw Turan heeft het woord.

Mevrouw Güler Turan: Voorzitter, minister, mevrouw Dillen, ik dank u voor deze vraag, want die doet me terugdenken aan de periode toen ik als gemeenschapssenator in de Senaat zat. We hadden toen een discussie met de procureurs. Zij slaakten een noodkreet in verband met de vele nieuwe drugs die worden uitgevonden. Ze stelden dat ze de 'illegale sector' in dezen heel moeilijk konden volgen. Die sector staat voor op het vlak van technologieën en van het vinden van nieuwe mengelingen.

Mijn vraag is eenvoudig: is er samenwerking? Uiteraard zijn het vervolgen en het bestraffen niet onze bevoegdheden, maar is er samenwerking met de federale overheid op het vlak van preventie en van het uitwisselen van expertise? Zijn er contacten?

De voorzitter: Mevrouw Jans heeft het woord.

Mevrouw Lies Jans: Voorzitter, minister, ik wil me ook graag aansluiten bij de vraag. Ik vraag me af of er een duidelijke strategie is. Het gaat nu over 4-MA, maar een tijdje geleden ging het over een andere synthetische drug die op de markt gekomen is. Om de haverklap komen er nieuwe drugs bij, we lezen erover in de krant, maar is er een soort alarmsysteem? Is er een duidelijke strategie inzake preventie?

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeuren: Voorzitter, dames en heren, het is niet de eerste keer dat we met dit soort van problemen te maken krijgen, en we beschikken in België, en in Europa, over een systeem om hiermee om te gaan. Dat systeem heet het Early Warning System (EWS), en het wordt in België gecoördineerd door het Wetenschappelijk Instituut voor Volksgezondheid (WIV). De VAD is voor Vlaanderen het aanspreekpunt of het 'subfocalpoint'.

Zodra er in het veld signalen opduiken, komen experts bijeen om de beschikbare informatie te verzamelen, te analyseren en adviezen te formuleren rond acties om de bevolking te beschermen en om waarschuwingen uit te sturen. Voor meer uitgebreide informatie over het Belgisch EWS kunt u terecht op een website. Ik bespaar u de naam, maar als u googelt op EWS, komt u erop terecht.

Vanuit de VAD werd op 23 april op Vlaams niveau actie ondernomen. Er werd een EWS-bericht verstuurd naar 567 professionals zowel inzake preventie als hulpverlening. De informatie werd op de Druglijn geplaatst en doorgegeven aan organisatoren van festivals en clubeigenaars. Verder zijn er ook de 'peer support'-organisaties zoals Vital sounds en Breakline, organisaties die campagnes voeren over verstandig uitgaan en dat soort zaken meer. Het zijn organisaties die zich rechtstreeks tot de doelgroep richten. Zij nemen de informatie dus mee in hun werking. De indruk was dat iedereen in het veld de informatie goed heeft opgepikt en gebruikt.

Specifiek rond 4-MA vond een overleg rond risico-inschatting plaats op 3 mei 2012. Voor de Vlaamse Gemeenschap was een expert van de VAD aanwezig op de vergadering.

Het concept van EWS is zeker nodig en waardevol, maar tegelijk moeten we vaststellen dat er qua uitvoering marge is voor verbetering. Dat heeft te maken met een aantal factoren. Zo is de informatie die in EWS binnenkomt, meestal afkomstig van inbeslagnames door het gerecht. In principe moeten de informatie, de stalen en de analyses van daaruit onmiddellijk worden doorgegeven aan Volksgezondheid, maar in de praktijk wachten procureurs en onderzoeksrechters tot het gerechtelijk onderzoek is afgelopen, wat heel de zaak natuurlijk aanzienlijk vertraagt. Daarnaast kan de reactietijd van EWS ook nog worden verbeterd en zouden de regionale organisaties sneller betrokken moeten worden. Deze knelpunten zijn bij de verantwoordelijken voor het systeem bekend. Ondertussen loopt er overleg tussen de betrokkenen om voor oplossingen te zorgen.

Aanvullend, en ten dele ook als antwoord op de bijkomende vraag: er is op federaal niveau een wetsontwerp in de maak dat labo's verplicht om de informatie onmiddellijk door te geven. Op de laatste interministeriële conferentie over drugs gaven wij ons fiat om op het federale niveau de strafwet aan te passen, zodat een en ander sneller kan worden aangepakt.

Mevrouw Marijke Dillen: Ik dank u voor het antwoord. Ik hoop dat inmiddels de VAD deze drug al op haar website heeft besproken. Ik ben vergeten om dat gisterenavond na te kijken.

U verwees naar het early warning system. In de weekendpers had men het over een nieuwe drug. De fameuze barbie drug is een pil die je onmiddellijk bruin zou laten worden. Zelf ben ik niet geneigd om dat soort pillen te nemen, maar ik kan mij toch wel indenken dat veel mensen het erg attractief vinden om dankzij de inname van dat pilletje niet onder de zonnebank te moeten gaan. Maar experts trekken aan de alarmbel en wijzen op de gevaren, soms kent de inname ervan zelfs een dodelijke afloop. Wij moeten dus kort op de bal spelen teneinde slachtoffers te vermijden.

Minister Jo Vandeuren: De barbiepil is geen drug, maar een product waarvan men denkt dat men snel kan bruinen. Het is geen verslavend product.

Mevrouw Marijke Dillen: Dat klopt, maar de risico's en mogelijke gevaren zijn bijzonder ernstig. Daarom is het dus belangrijk om er de nodige aandacht aan te besteden.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

– *Mevrouw Vera Van der Borgh, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op.*

■

Vraag om uitleg van de heer Tom Dehaene tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de welzijnsachterstand in Vlaams-Brabant

- 2038 (2011-2012)

De voorzitter: De heer Dehaene heeft het woord.

De heer Tom Dehaene: Voorzitter, minister, collega's, het wordt stilaan een traditie dat ik hier geregeld vragen stel over bepaalde onderdelen van het regeerakkoord. De Vlaamse Regering nam het volgende op in het regeerakkoord van 15 juli 2009: “De Vlaamse Rand rond Brussel, en bij uitbreiding het hele arrondissement Halle-Vilvoorde, kampen met een achterstand in zowat elke welzijnssector in verhouding tot de gemiddelde Vlaamse situatie (onder meer achterstand op gebied van bijzondere jeugdzorg, algemeen welzijnswerk, kinderopvang, ouderenzorg, zorg voor personen met een handicap...).” In het regeerakkoord staat ook dat die achterstand historisch is gegroeid en wij werk zullen maken van uitbreidingsmaatregelen, zodat de achterstand wat wordt weggewerkt.

Ook in de beleidsbrief 2011-2012 engageert u zich om deze achterstand weg te werken: “Gelet op de historische achterstand in vergelijking met de rest van Vlaanderen, krijgen Vlaams-Brabant en Brussel meer middelen toegewezen dan de andere provincies. Dit zal ook voor 2012 tot 2014 zo zijn.” Een tiental dagen geleden heeft de provincie Vlaams-Brabant een rapport voorgesteld. Daarin worden de meest recente cijfers gebundeld. Daaruit blijkt dat al redelijk wat werk is verzet, maar dat er toch nog altijd achterstand is, vooral in de Bijzondere Jeugdbijstand is dat het geval. De provincie Vlaams-Brabant neemt zelf initiatieven, via het impulsbeleid, en de Vlaamse Regering doet dat middels uitbreidingsrondes.

Ik was verbaasd toen ik vaststelde dat bij de actualisering van de VIPA-regelgeving de middelen voor de centrumsteden worden verhoogd “omdat bouwen en wonen daar gemiddeld duurder is”. Onlangs nog is immers in De Standaard bericht over een studie dat 14 van de 20 gemeenten met de duurste grondprijzen in Vlaanderen zich in de provincie Vlaams-Brabant bevinden. Ik moet u er dan niet aan herinneren dat de regio Halle-Vilvoorde geen enkele centrumstad telt, en initiatiefnemers daar geen gebruik zullen kunnen maken van die extra ondersteuning voor centrumsteden.

Een instrument als Vlabinvest heeft een aantal initiatieven kunnen nemen, al spreken sommigen van een druppel op een hete plaat.

Het instrument is gecreëerd en het werkt. Minister, ziet u een instrument à la Vlabinvest zitten voor Welzijn in Vlaams-Brabant? Hoe rijmt u de aanpassing van de VIPA-middelen met de bepaling in het regeerakkoord die aandacht vraagt voor de achterstand en de hoge grondprijzen in de regio?

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Voorzitter, dames en heren, we zijn er ons van bewust dat naast de centrumsteden ook een groot aantal gemeenten in Vlaams-Brabant gekenmerkt worden door hoge grondprijzen. Bij de actualisering van de VIPA-regelgeving werd echter gekeken naar een objectieve afbakening van het gebied waarin een verhoging van de subsidie voor de aankoop van een gebouw – voor de cgg's en de CAW's – kan worden toegepast. Vandaar ook de beperking tot het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad en de grootsteden of centrumsteden zoals vermeld in artikel 4, van het decreet van 13 december 2002 tot vaststelling van de regels inzake de werking en de verdeling van het Vlaams Stedenfonds. We staan ervoor open om de uitbreiding van deze regeling te onderzoeken, maar ik wil u bij dezen uitnodigen om mee te zoeken naar objectieve en – het liefst – stabiele afbakeningsparameters die in de

VIPA-regelgeving kunnen worden ingeschreven en door het VIPA in rekening kunnen worden gebracht bij de behandeling van aanvragen tot investeringsbetoelaging.

Daarnaast zijn we, in het kader van de interne staatshervorming, ook volop bezig met het kerntakendebat van de provincies inzake Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. Het ziet ernaar uit dat de provincies in de toekomst drie belangrijke taken zullen opnemen: netwerkvorming, sociale planning en impulsbeleid. In dit kader, en zeker voor wat het impulsbeleid betreft, zien we dan ook een belangrijke complementaire rol weggelegd voor de provincies ten opzichte van de Vlaamse overheid. Eigenlijk staat het er met zoveel woorden in: de extra financiering om dit soort handicaps te overbruggen kan passen in het provinciale impulsbeleid.

U weet dat we steeds bereid zijn om mee na te denken over instrumenten en maatregelen om het welzijns- en zorglandschap in Vlaanderen te versterken, ook voor wat Vlaams-Brabant betreft. We zijn de mening toegedaan dat het in stelling brengen van een nieuw instrument gebaseerd moet zijn op de evaluatie van het bestaande instrumentarium. We hebben een instrument, het VIPA, laat ons eerst kijken naar de effectiviteit van dat instrument in functie van de door u aangehaalde problematiek van de aankooprijzen voor gronden en gebouwen. Een verdere optimalisering en verfijning van de VIPA-regelgeving kan mogelijk zorgen voor een afdoend antwoord, zoals gezegd in samenspraak en afstemming met de nieuwe taken die zijn weggelegd voor de provincies.

De voorzitter: De heer Dehaene heeft het woord.

De heer Tom Dehaene: Ik dank u voor uw antwoord, minister. Als wij zorgen voor een stabiele bron van informatie, bent u bereid om de realiteit in de Rand op te nemen in de regelgeving voor het VIPA. Het is inderdaad voor de aankoop van gebouwen. Maar ook dat is een belangrijke bepaling in onze regio. Er zijn zeer weinig gronden beschikbaar om initiatieven te nemen. Vaak gaat het dus over de aankoop van gebouwen.

Ik begrijp dat u vindt dat de provincie het impulsbeleid moet voeren. Ik wil er toch op wijzen dat we hier allemaal het engagement zijn aangegaan om de achterstand weg te werken. Ik vrees dat de provincie alleen dat niet zal kunnen. Het zal een volgehouden inspanning moeten zijn van zowel de gemeentebesturen als de provincie als de Vlaamse overheid, willen we echt werk maken van het wegwerken van die achterstand.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

– *De heer Tom Dehaene, voorzitter, treedt als voorzitter op.*

■

Vraag om uitleg van mevrouw Vera Van der Borght tot de heer Jo Vandeuren, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over ouderenmis(be)handeling - 2097 (2011-2012)

Vraag om uitleg van mevrouw Marijke Dillen tot de heer Jo Vandeuren, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de nood aan een uniforme aanpak van ouderenmis(be)handeling - 2126 (2011-2012)

De voorzitter: Mevrouw Van der Borght heeft het woord.

Mevrouw Vera Van der Borght: Het Vlaams Ondersteuningscentrum voor Ouderenmis(be)handeling trok op 15 juni, de Internationale Dag tegen Ouderenmishandeling, aan de alarmbel: het aantal gevallen ouderenmis(be)handeling in ons land blijft zeer hoog. Vorig jaar liepen er 472 meldingen binnen bij het Vlaams ondersteuningscentrum. Het Brusselse meldpunt ontving zelfs 1023 oproepen, alhoewel daar ook meldingen uit de rusthuizen in begrepen zijn. Volgens het centrum zijn deze aantallen slechts het topje van de ijsberg. Een schatting van het totale aantal gevallen is moeilijk te maken, maar dat het

werkelijke cijfer hoger ligt dan het aantal meldingen lijdt absoluut geen twijfel. Dat komt omdat vele ouderen het meestal niet durven te melden en er gewoon over zwijgen.

Het probleem wordt in de hulpverleningssector trouwens ook nog te vaak onderschat. Ouderenmis(be)handeling kan immers verschillende vormen aannemen: er is niet alleen fysieke mishandeling, maar ook financiële en psychische mishandeling. Het komt erop aan dergelijke mishandeling tijdig te detecteren en effectief te benoemen als mishandeling. Omdat het dikwijls partner- of oudergeweld betreft, intrafamiliaal geweld dus, bestaat er natuurlijk ook een enorm taboe en durven de slachtoffers dikwijls niet te spreken uit schuldgevoel of uit verregaande loyaliteit ten aanzien van kinderen of partner. Dit maakt het natuurlijk cruciaal dat hulpverleners, bij uitstek zij die langskomen in de thuisomgeving, extra waakzaam zijn. Zij spelen een cruciale rol in de preventie en het vroegtijdig detecteren van ouderenmis(be)handeling.

Er is sinds enkele maanden het unieke meldpunt 1712 voor misbruik, geweld en kindermishandeling. Ook meldingen van geweld, misbruik en mishandeling van ouderen kunnen via dat nummer worden gesignaleerd. Het is goed dat met één meldpunt de meldingen worden gecentraliseerd en er een goed overzicht ontstaat. Na de meldingen moet er echter ook snel kunnen worden ingegrepen. Volgens het Vlaams Ondersteuningscentrum loopt het daar nog te vaak mis, want de aanpak verschilt te veel van provincie tot provincie. Zij pleiten voor een uniforme aanpak op Vlaams niveau.

Minister, sta me toe dat ik specifiek nog even verwijs naar de problematiek van ouderenmis(be)handeling in de rusthuizen. Ook daar doen zich natuurlijk gevallen voor, hoewel we uiteraard niet uit het oog mogen verliezen hoe belangrijk de waardering voor het personeel is. De overgrote meerderheid van het personeel zal dag in dag uit schitterend werk leveren en zorgzaam omgaan met de ouderen die zij bijstaan en verzorgen. Toch loopt het af en toe mis, en dan wordt het niet altijd op de correcte manier afgehandeld. Men kan naar de Rusthuis-Infofoon bellen, en er zijn interne klachtenprocedures via het klachtenboek, die kunnen leiden tot een onderzoek van de Zorginspectie. Maar al te vaak durft men die stap niet te zetten, mogelijk uit angst voor de gevolgen en de reacties van het personeel of de directie.

We hebben daarover in november vorig jaar een debat gehad in de plenaire vergadering. U hebt toen gesteld dat u zou nagaan, minister, of we de bestaande klachtenprocedure in het licht van het project betreffende de zelfevaluatie en de kwaliteitsindicatoren intern kunnen onderzoeken. Ik heb toen aan u een oproep gericht om vooral met de mensen die op de werkvloer veel ervaring hebben opgedaan, eens rond de tafel te zitten, om op basis van hun dagelijkse ervaringen met de bewoners en met het personeel een goed instrument uit te werken. Ik stelde toen dat ik hoopte dat u op dit voorstel zou ingaan.

Minister, wat is uw reactie op de vraag naar meer afstemming en uniformering binnen de sector voor de aanpak van ouderenmis(be)handeling, specifiek ook voor de hulpverleners, die toch een belangrijke rol spelen op vlak van preventie en detectie? Erkent u dat er een probleem is? Zo ja, wat wilt u eraan doen?

Wat betreft ouderenmis(be)handeling in de woonzorgcentra: welke stappen werden sinds het debat in de plenaire vergadering in november vorig jaar ondernomen om meldingen van oudermis(be)handeling via interne klachtenprocedures of via de Rusthuis-Infofoon beter te laten verlopen en op te volgen via de Zorginspectie? Hebt u daarbij, zoals gevraagd, het zorgpersoneel en de bewoners zelf geraadpleegd, om te luisteren naar hun ervaringen?

Hoeveel meldingen zijn er sinds de lancering van het unieke meldpunt binnengekomen? Hoeveel daarvan betroffen meldingen met ouderen als slachtoffers? Hoeveel meldingen kwamen sinds het begin van dit jaar binnen via de Rusthuis-Infofoon? Hoe verhouden deze cijfers zich tot het cijfer van het Vlaams Ondersteuningscentrum voor Ouderenmis(be)handeling? Zijn er overlappingen in deze cijfers? Is het niet aangewezen om ook deze meldingen samen te voegen, zodat we een duidelijk beeld krijgen van het aantal?

De voorzitter: Mevrouw Van der Borght, ik wil u wijzen op het risico bij die laatste vraag.

Mevrouw Vera Van der Borght: Geen probleem, die laatste kan ik als een schriftelijke vraag stellen.

De voorzitter: Mevrouw Dillen heeft het woord.

Mevrouw Marijke Dillen: Minister, zoals mevrouw Van der Borght heeft gezegd, wordt ouderenmishandeling nog altijd zwaar onderschat. Dat werd duidelijk aangeklaagd tijdens de internationale dag tegen ouderenmishandeling.

Volgens de cijfers van het Vlaams Ondersteuningscentrum Ouderenmis(be)handeling blijven de meldingen toenemen. Er wordt zelfs gezegd dat het aantal meldingen slechts het topje van de ijsberg is, omdat er nog altijd een groot taboe is. Er wordt gepleit voor een uniforme aanpak op Vlaams niveau, wat vandaag niet het geval is. Integendeel, er zijn bijzonder grote verschillen tussen de provincies.

Bijzonder verontrustend vond ik ook, minister, dat professionele hulpverleners nog altijd, ondanks inspanningen die al gebeurd zijn, het probleem onderschatten. Thuishulp heeft een heel belangrijke opdracht op het vlak van preventie.

Minister, specialisten houden een pleidooi voor een uniforme aanpak van de problematiek op Vlaams niveau. Wat is uw standpunt? Hebt u al initiatieven genomen?

De professionele hulpverleners onderschatten het probleem. Hebt u al initiatieven genomen om de hulpverleners op een betere wijze op te leiden, te begeleiden en bij te scholen? Dat is ook de verantwoordelijkheid van de minister van Onderwijs, maar vanuit Welzijn hebt u toch ook een bepaalde opdracht. Welke ondersteuning is er?

Vooraf thuishulp heeft een belangrijke opdracht inzake preventie. Wat is er gebeurd om de draagkracht van de thuishulp te versterken?

Om het misbruik sneller op te sporen en in een vroeg stadium aan te pakken, heeft het Vlaams Meldpunt Ouderenmishandeling een nieuw instrument ontwikkeld samen met de Vrije Universiteit Brussel: het risicotaxatie-instrument (RITI). Bent u bereid dit initiatief te ondersteunen en initiatieven te nemen om dit instrument werkzaam te maken op grote schaal?

De voorzitter: Mevrouw Turan heeft het woord.

Mevrouw Güler Turan: Beste collega's, oudermishandeling vormt inderdaad geen marginaal gegeven. Ik heb nog een Europees AVOW-onderzoek (Abuse and Violence against Older Women) uit 2011 gevonden, minister, dat u waarschijnlijk wel bekend is. Dat was een samenwerking tussen vijf landen: Finland, Portugal, Oostenrijk, Litouwen en België. Het werd gefinancierd door de EU.

Het onderzoek richtte zich op vrouwen ouder dan 60 jaar die thuis woonden. Het toonde aan dat in 2010 6 procent van die oudere vrouwen het slachtoffer was van frequente en verschillende vormen van mishandeling. Maar liefst 32 procent van de oudere vrouwen in België maakte minstens één vorm van mishandeling mee. Ik ben het eens met de beide vraagstellers als ze stellen dat dit waarschijnlijk slechts het topje van de ijsberg is. Ik ben gecontacteerd door een aantal mensen uit de sector. Ze vragen me uitdrukkelijk om niet het woord 'daders' te gebruiken. Het gaat soms immers over niet-intentionele mishandeling, en het is dan beter criminalisering te vermijden. Ze vinden het beter het te hebben over 'plegers'. Veel van die plegers of daders zijn vaak professionelen of mantelzorgers die al jarenlang op een heel integere manier voor die ouderen zorgen. Het beeld van het weerloze slachtoffer versus de gemene vader lijkt me niet de juiste bril om deze problematiek te bekijken. Het is een heel complexe problematiek op interpersoonlijk vlak, omdat de problemen meestal ontstaan vanuit een vertrouwensrelatie met de professionelen of de mantelzorgers. Achter de mishandeling zit vaak een hele geschiedenis.

Als we kijken naar de gevallen en de oorzaken van veel problemen, dan zien we dat er een verlies is van evenwicht tussen de draagkracht en de draaglast, zowel bij de professionelen als bij de mantelzorgers. Wordt de last groter dan de draagkracht, dan zal na verloop van tijd de norm van kwaliteitsvolle zorg vervagen. Ik denk dat een criminalisering ons niets zal opleveren. Het is beter te voorkomen. Er zijn veel cijfers ter zake. We hebben het vandaag met de ambassadeur gehad over een betere screening en ondersteuning van de mantelzorgers, en niet alleen van de professionelen. Minister, hoe ziet u dat in de toekomst?

De heer Tom Dehaene: Minister, we moeten inderdaad proberen het taboe te doorbreken in deze problematiek. Ik sluit me dus graag aan bij de vraagstellers.

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

De heer Jo Vandeurzen: Voorzitter, geachte leden, de aanpak van ouderenmis(be)handeling is uiteraard een belangrijke beleidsuitdaging. Elke situatie waarin een oudere mishandeld of verkeerd behandeld wordt, is er één te veel, dus zetten we daar beleidsmatig gericht op in.

De omvorming van het Vlaams Meldpunt Ouderenmis(be)handeling tot het Vlaams Ondersteuningscentrum Ouderenmis(be)handeling moet onder meer leiden tot het meer zichtbaar maken van de problematiek en het ter beschikking stellen van deskundigheid met betrekking tot ouderenmishandeling. De kerntaken van het expertisecentrum zijn niet toevallig preventie, deskundigheidsbevordering en expertiseontwikkeling, ondersteuning van de hulpverleners, wetenschappelijke ondersteuning en beleidsvoorbereidend werk. We beogen inderdaad een sterkere tweedelijns-ondersteuning van professionelen. Zo heeft het Vlaams Ondersteuningscentrum Ouderenmis(be)handeling recent een document uitgewerkt – waarnaar al werd verwezen – dat alle relevante informatie over ouderenmishandeling bundelt en die ondermeer ter beschikking stelt aan de medewerkers van het meldpunt 1712.

Het meldpunt 1712, het laagdrempelige aanspreekpunt voor elke burger met een vraag over of een vermoeden van geweld, misbruik en kindermishandeling, integreert de vroegere taken van het Vlaams Meldpunt Ouderenmis(be)handeling. Dat gebeurt stapsgewijs. De eerste communicatie hierover gebeurde naar aanleiding van de studiedag op 15 juni. Het is nog te vroeg om nu te peilen naar cijfers over hoe de vragen aan het 1712-nummer met betrekking tot ouderenmishandeling zich verhouden tot de vragen die in het meldpunt toekwamen, aangezien we in een overgangsfase zitten.

Met betrekking tot de nood aan een meer uniforme aanpak van de problematiek en de afstemming tussen het hulpverlenend aanbod beschikken we over twee belangrijke hefboomen. Enerzijds is er de interne staatshervorming, die de taakstelling van de provincies beter zal aflijnen, ook met betrekking tot de problematiek van de ouderenmishandeling. Anderzijds is er de fusiebeweging van de centra voor algemeen welzijnswerk (CAW's), die op termijn de hefboom zal zijn voor een sterkere aanpak, ook van de problematiek van de ouderenmishandeling. U zult begrijpen dat het ons eerste streven is om wat bestaat te bestendigen. De stroomlijning binnen de genoemde processen, de CAW-fusies en de interne staatshervorming, zal uiteraard ook wat tijd vragen.

Bij klachten met betrekking tot ouderenmishandeling in de woonzorgcentra gaat de Woonzorglijn eerst na of de klachtindiener reeds gebruik heeft gemaakt van de interne klachtenprocedure. Biedt deze interne procedure geen oplossing, dan wordt de klacht administratief behandeld door de Woonzorglijn of wordt dit probleem overgemaakt aan het Vlaams Agentschap Zorginspectie, als mededeling of aanvraag van een inspectiebezoek. De Woonzorglijn ontvangt hiervan een verslag en brengt de klachtindiener op de hoogte. Het team Ouderenzorg volgt de afhandeling van de gegronde klachten verder op. Dat is een bestaande manier van werken, die als positief wordt ervaren. Die aanpak wordt dan ook voortgezet.

We vermelden in dit verband ook dat het Vlaams agentschap Zorg en Gezondheid samen met Zorginspectie en de ouderenzorgsector aan een referentiekader voor kwaliteit in de woonzorgcentra werkt. Met die ouderenzorgsector wordt ook het Vlaams Patiëntenplatform

bedoeld. Dus ook vanuit het perspectief van de bewoner, de gebruiker, de patiënt is er een inbreng. Dat referentiekader standaardiseert de basisnormen voor kwaliteit en reikt indicatoren aan om die standaarden te meten en te evalueren. Er zijn 27 resultaatgeoriënteerde indicatoren omschreven, die momenteel verder worden onderzocht en uitgewerkt. Die 27 kwaliteitsindicatoren behelzen ook een indicator die de goede opvolging van klachten vanuit het oogpunt van de bewoners meet. Ik meen dat ik dat destijds ook heb geantwoord op een vraag: het is uiteraard ook de bedoeling dat het bevragen van de bewoners een belangrijke rol speelt. Meer nog dan bij ziekenhuisopnames bevat het verblijf in een woonzorgcentrum en de ervaring van de kwaliteit ervan immers een subjectief element. Daarom zal in dat instrument dus ook een enquête opgenomen zijn.

Het is te voorbarig om nu reeds een vergelijking te maken tussen of een evolutie te willen zien in de meldingen bij respectievelijk het Vlaams Meldpunt Ouderenmis(be)handeling en het 1712-nummer. Ik geef enkele relevante cijfers mee. In 2011 waren er 472 meldingen bij het Meldpunt Ouderenmis(be)handeling. Wat de woonzorglijn betreft, worden de geregistreerde ontvangen oproepen en klachten jaarlijks verwerkt in een jaarverslag. Voor 2011 werden in de rubriek 'dienstverlening' 95 klachten betreffende de omgang met bewoners geregistreerd, 16 daarvan waren klachten over de manier waarop het personeel omgaat met de bewoners. 4 van die klachten werden als gegrond geregistreerd. In de rubrieken 'verzorging en verpleging' werden 105 klachten geregistreerd, in de rubriek 'dienstverlening' 95 klachten, bij 'rechten en vrijheden' 52 klachten en bij 'financiën' 19 klachten.

Het 1712-nummer kreeg sinds zijn start 971 oproepen. De belangrijkste thema's daarbij zijn partnergeweld en kindermishandeling. Ouderenmishandeling wordt minder geregistreerd, wat onzes inziens, zoals aangegeven, ook samenhangt met het feit dat het Meldpunt Ouderenmis(be)handeling pas zeer recent de omslag naar het ondersteuningscentrum heeft gemaakt. Op termijn zal het werken met het ene nummer 1712 de overlap in de cijfers met de nu nog verschillende meldpunten wegwerken.

Ik heb het al gehad over de meer uniforme benadering. Wij denken dat we door die twee bewegingen – interne staatshervorming en reorganisatie van CAW – een verbetering en een meer uniforme aanpak zullen kunnen stimuleren.

De recente beleidskeuzes zullen de komende maanden en jaren zowel voor de burgers als voor de professionelen een meerwaarde betekenen. De burger kan terecht bij 1712, het meldpunt waar hij met elke vraag over of vermoeden van geweld en misbruik terecht kan. Hij weet zich daarbij verzekerd van een goede vraagverheldering. Dat moet leiden tot passende informatie en advies, zo nodig aangevuld met een verwijzing naar hulpverlening of, wanneer aangewezen, justitie.

De bundeling van de huidige meldpunten partnergeweld, kindermishandeling en ouderenmishandeling laat toe dat het gewezen Meldpunt Ouderenmis(be)handeling kan worden omgevormd tot een ondersteuningscentrum. Dat impliceert dat we gericht werk kunnen maken van de ondersteuning van de professionelen.

Op dit ogenblik wordt het risicotaxatie-instrument ouderenmishandeling getest in een aantal thuiszorgdiensten. Het instrument moet een bijdrage leveren tot de alertheid van medewerkers rond ouderenmishandeling en heeft een belangrijke preventieve werking. Daarnaast maakt de aandacht voor deze problematiek deel uit van het vorming-, trainings- en opleidingswerk van elke thuiszorgvoorziening en biedt het kwaliteitsdecreet ter zake een referentiekader. Dat geldt natuurlijk ook in concreto voor de ouderenzorg.

U stelt terecht de vraag naar de draagkracht van de thuishulp. Dat is een aandachtspunt. Dat werd meegenomen in het VIA 4-akkoord. In het luik 'sectorale maatregelen kwaliteit – sector gezinszorg' wordt tegemoetgekomen aan enerzijds de werkdruk en anderzijds de behoeften aan noodzakelijke omkadering en begeleiding van de verzorgenden, die met steeds complexere thuissituaties geconfronteerd worden.

Op basis van de resultaten van een onderzoek zal een effectieve aanpassing van de omkaderingsnorm gezinszorg doorgevoerd worden. Het voorziene budget bedraagt op kruissnelheid, in 2014, 3.204.376 euro en zal afhankelijk van de resultaten van het onderzoek ingezet worden.

Samen met professor Liesbeth De Donder van de VUB ontwikkelde het Vlaams Ondersteuningscentrum Ouderenmis(be)handeling het risicotaxatie-instrument om hulpverleners te ondersteunen bij de vroegdetectie van ouderenmishandeling. Het risicotaxatie-instrument is vooral toepasbaar door hulpverleners of medewerkers die actief zijn in de thuissituatie. Het is een korte en praktijkgerichte checklist, die gebaseerd is op gekende signalen en risicofactoren van ouderenmishandeling. Indien er sprake is van ouderenmishandeling kan het instrument de medewerker helpen dit mee te detecteren en kan het in geval van twijfel een bevestiging van het vermoeden betekenen. Op die manier kan de medewerker preventief optreden en de situatie aanpakken.

Het instrument wordt op dit ogenblik getest door Familiehulp en het OCMW van Herzele. De eerste testresultaten zijn positief. De verzorgenden werden alerter voor signalen voor ouderenmishandeling. Het ondersteunen van medewerkers is een van de taken van het Vlaams Ondersteuningscentrum Ouderenmis(be)handeling. Op basis van de definitieve resultaten zullen we samen met hen bekijken op welke wijze het instrument verder geïmplementeerd zal worden.

Er waren ten slotte nog enkele vragen over de mantelzorgers. Dat heeft ook veel te maken met de beperkingen van de draagkracht. We proberen om daar initiatieven te nemen. Het vergroten van de mogelijkheden rond dagopvang bijvoorbeeld zijn er expliciet gekomen om toe te laten dat we de mantelzorgers de kans bieden om af en toe ook eens op adem te kunnen komen. Dat is onder meer gebaseerd op dat soort afwegingen.

De voorzitter: Mevrouw Van der Borgh heeft het woord.

Mevrouw Vera Van der Borgh: Minister, ik dank u voor uw antwoord en de cijfers die u hebt meegegeven. Wat mij niet helemaal duidelijk is, is de link tussen de vraag naar meer afstemming en uniformisering voor de sector enerzijds en de interne staatshervorming anderzijds.

U sprak ook over 27 kwaliteitsindicatoren. Is het mogelijk om die indicatoren te laten bezorgen aan de commissie?

Wat de benadering van het personeel betreft, gaat het niet alleen over fysiek geweld, maar ook over psychisch geweld en bijvoorbeeld het niet waarderen van de oudere in zijn manier van leven. We weten dat heel wat mensen het moeilijk hebben met het zetten van de stap van een thuisverblijf naar een woonzorgcentrum. Het is voor die mensen dikwijls heel moeilijk om te aanvaarden dat ze tot en met betutteld worden: willen of niet, om vier uur krijgen ze een boterhammetje en om zes uur worden ze in bed gelegd. Het zijn zaken die mensen ervaren als het niet erkennen van hun waardigheid. De term ‘mishandelen’ is hiervoor te zwaar, maar het speelt een rol. Ik weet dat hieraan wordt gewerkt. In het Woonzorgdecreet was een van de belangrijke items het geven van een stuk vrijheid aan de mensen. Ik weet niet of er al met de woonzorgcentra aan werd gewerkt om ter zake een beter beleid uit te stippelen.

De voorzitter: Mevrouw Dillen heeft het woord.

Mevrouw Marijke Dillen: Voorzitter, minister, ik dank u voor het antwoord. Het is duidelijk dat u voldoende aandacht aan deze problematiek besteedt. Het is onze plicht om het onderwerp hier in deze commissie regelmatig terug op de agenda te plaatsen, vooral om ervoor te zorgen dat het taboe doorbroken wordt en dat er in de professionele hulpverlening de nodige aandacht aan wordt besteed.

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: De interne staatshervorming zal precies tot gevolg hebben dat de provincies zich moeten focussen op een aantal taken. De intersectorale afstemming is een van de belangrijke taken. Het is een zaak waarin justitie, politie en allerlei actoren in coördinatie moeten worden gebracht. Wij menen dat dit wel degelijk tot gevolg zal hebben dat er meer inspanningen zullen gebeuren om de zaken goed op elkaar af te stemmen.

De indicatorenlijst: we zullen kijken. Voor alle duidelijkheid, het kwaliteitsinstrument zal bestaan uit de set indicatoren en de enquête. U zult de enquête dus niet vinden in de indicatoren, het is een tweede stuk.

Er gebeuren heel wat inspanningen inzake de bedrijfscultuur van voorzieningen. Het zou ons te ver leiden om ze allemaal op te noemen, maar ik geef u één voorbeeld. U kent ongetwijfeld het zorgethisch lab, waarbij men probeert om de professionelen of de studenten in de positie van de patiënt of de bewoner te brengen. Zo leven ze zich in vanuit dat perspectief. Het is een van de voorbeelden waarbij getracht wordt om ervoor te zorgen dat iedereen in de sector voldoende professioneel beseft hoe men met een aantal van de zaken die u opsomt, aan de slag moet gaan. Er zijn nog een aantal initiatieven. De sector is zich wel degelijk bewust van het feit dat er met het Woonzorgdecreet niet alleen een nieuw erkenningarsenaal is en een nieuw concept ‘van rustoord naar woonzorgcentrum’, maar dat het ook een nieuwe manier van organisatie en een nieuwe kijk op de dingen met zich meebrengt. Ik heb het gevoel dat de sector zich daar terdege van bewust is.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van mevrouw Güler Turan tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de integratie van Mindfulness-Based Cognitive Therapy (MBCT) bij de preventie en het genezen van psychische problemen bij jongeren
- 2109 (2011-2012)

Vraag om uitleg van mevrouw Danielle Godderis-T’Jonck tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over het gebruik van mindfulness in de geestelijke gezondheidszorg
- 2120 (2011-2012)

De voorzitter: Mevrouw Turan heeft het woord.

Mevrouw Güler Turan: Voorzitter, minister, collega’s, ik heb hier bij het begin van de legislatuur reeds een schriftelijke vraag over gesteld, naar aanleiding van een studie over de theorie van mindfulness die werd besteld door uw voorganger, minister Vervotte. Gelet op de gebeurtenissen krijgt dit nu een andere wending.

Dat heel wat van onze jongeren in Vlaanderen, net als volwassenen, te kampen hebben met psychologische problemen is al langer bekend. De moderne manier van leven brengt blijkbaar psychisch lijden met zich mee. Wanneer we de meest recente cijfers, die van 2012, van de centra voor geestelijke gezondheidszorg bekijken, zien we dat een vierde van de 53.545 psychologische patiënten die er aanklopten, jonger was dan 17. Een andere indicator is dat zelfdoding de tweede doodsoorzaak bij jongeren is.

In De Standaard konden we recent lezen dat er een onderzoek werd afgesloten onder leiding van professor doctor Filip Raes van de KU Leuven. Hij toont aan dat bij adolescenten een programma gebaseerd op Mindfulness Based Cognitive Therapy (MBCT) positieve effecten kan hebben op de mentale gezondheid. Ik noem het vanaf nu ‘mindfulness’, maar het betreft een cognitieve therapie die op mindfulness gebaseerd is.

Mindfulness wordt ondertussen als een zogenaamde evidencebased therapie beschouwd en is bovendien een erg tijd- en kostenefficiënte therapie. Ik heb de eer gehad om hier één sessie

van mee te maken. Het betreft immers een groepstherapie van acht weken, zodat elke therapeut minder dan vijf uur per patiënt aan therapie dient te besteden. Specifiek voor jongeren werkt de groepsgerichte aanpak allicht drempelverlagend. Er zijn al proefprojecten geweest, vooral in Oost- en in West-Vlaanderen in klassen met probleemjongeren, gewoon in scholen. Er werd al heel wat ervaring opgedaan.

De lange wachtlijsten en de hoge kosten van andere langdurige therapeutische behandelingen zetten ertoe aan out of the box te denken. Volgens het onderzoek blijken de positieve effecten bij de aanpak van psychologische problemen niet enkel van preventieve maar ook van curatieve aard te zijn. De hoofdonderzoeker van de KU Leuven wijst erop dat een eerste depressie zich tegenwoordig al tussen het veertiende en twintigste levensjaar voordoet. Hij verwijst ook naar de Vlaamse suïcidecijfers, waarover ik het al heb gehad.

Ik was blij in de krant te kunnen lezen dat uw kabinet benadrukt dat stress en depressies al op jeugdige leeftijd moeten worden aangepakt. Ik wil u daarover enkele vragen voorleggen, zonder uit het oog te verliezen wat in dat verband door onderwijs kan gebeuren.

Mindfulness werd tot voor kort vaak nog beschouwd als behorende tot de esoterische en semireligieuze sfeer. Bent u overtuigd van de wetenschappelijke fundering van op mindfulness gebaseerde programma's en derhalve van hun potentieel waardevolle bijdrage tot preventie en genezing van psychische problemen, en dan bij jongeren in het bijzonder?

Kunt u concreter zijn over wat u De Standaard zei? U stelde toen dat u de mogelijkheden van mindfulness verder wil onderzoeken. Ik neem aan en hoop dat u zich daarbij zal steunen op de reeds uitgevoerde onderzoeken door de KU Leuven en op de onderzoeken besteld door de vorige minister van Welzijn.

Gegeven het hoger vermelde aandeel van jongeren in de cgg's en de erg tijdsbesparende en kostenefficiënte aard van mindfulness, vindt u het niet opportuun om een aanbod op basis van mindfulness voor jongeren in de cgg's te introduceren? Dat zou toch ten minste kunnen als een proefproject, gezien het feit dat het om een groepstherapie gaat die weinig kost.

De evaluatie van het Actieplan Suïcidepreventie 2006-2010 heeft aangetoond dat ter preventie van zelfdoding bij jongeren mindfulness erg waardevol kan zijn. Er moet daarom worden geijverd voor een interventie op grote schaal op basis van mindfulness, in plaats van te kiezen voor een louter onderzoeksproject. Zult u dergelijke interventie dan ook specifiek voor jongeren in uw nieuw actieplan opnemen?

En dan heb ik nog twee vragen in verband met onderwijs, al bent u daarvoor uiteraard niet bevoegd. IJvert u er in de gesprekken met minister van Onderwijs Smet – in het kader van de essentiële aansluiting tussen Welzijn en Onderwijs – voor om naast lichamelijke opvoeding ook 'geestelijke gezondheid' een volwaardige plaats te geven in het curriculum van het secundair onderwijs? Is het voor u een optie om een programma gebaseerd op mindfulness in het secundair onderwijs in te voeren?

De voorzitter: Mevrouw Godderis heeft het woord.

Mevrouw Danielle Godderis-T'Jonck: Voorzitter, minister, collega's, als preventiemiddel tegen stijgende psychische problemen bij kinderen en jongeren kan mindfulness helpen. Dit is de conclusie van een onderzoek van de KU Leuven waarin de effecten van mindfulness op jongeren werd onderzocht. De onderzoekers pleiten er zelfs voor om mindfulness op school in te voeren, om zo aan de psychische gezondheid van kinderen en jongeren te werken. In het Verenigd Koninkrijk loopt er bijvoorbeeld al een toegepast experiment voor leerlingen. Tot nader order gebeurt dat in ons land nog niet. Bij het voeren van een geestelijke-gezondheidsbeleid voor scholen worden bij ons preventiecoaches ingeschakeld om psychische problemen te detecteren en mensen door te verwijzen. Mindfulness is een meditatie-techniek waarbij men leert aandacht te hebben voor eigen negatieve gedachten, gevoelens en gewaarwordingen, zonder die direct te willen bannen.

Wetenschappelijk is aangetoond dat mindfulness wel degelijk werkt. Zo wordt de kans om in een depressie te vervallen met de helft gereduceerd en het risico op suïcide neemt af wanneer een Mindfulness Based Cognitive Therapy wordt gebruikt. Deze terugvalpreventietherapie werd door de Vlaamse overheid ondersteund. In het verleden subsidieerde toenmalig minister van Welzijn Vervotte nog een proefproject in Gent waarbij MBCT werd aangewend ter preventie van zelfdoding. In de vergadering van de commissie Welzijn van 2 maart 2010 hebt u zelf verwezen naar dit onderzoek. U hoopte toen om een project over deze behandelvorm te kunnen opzetten. Ook nu verklaart u om in het kader van het nieuwe Actieplan Suïcidepreventie 2012-2020 de mogelijkheden van deze behandelmethode te onderzoeken.

Minister, hoe schat u de rol van mindfulness in als preventie- en reductieve methode in de geestelijke gezondheidszorg? Is een introductie van deze methode in scholen voor u bespreekbaar? Gaat u hierover overleg plegen met de minister van Onderwijs?

Werden er na het succesvolle proefproject van 2005 nog verdere stappen ondernomen door de Vlaamse overheid om mindfulness als preventie-instrument in de geestelijke gezondheidszorg te ondersteunen? Zo ja, welke? Zo nee, hoe verklaart u dat?

Welke rol kan deze methode spelen in het nieuwe Actieplan Suïcidepreventie dat wij binnenkort kunnen verwachten?

De voorzitter: Mevrouw Dillen heeft het woord.

Mevrouw Marijke Dillen: Voorzitter, minister, collega's, ik sluit mij graag aan bij de vragen van beide vraagstellers. Buitenlandse onderzoeken – in het buitenland staat men veel verder met de introductie van mindfulness – tonen aan dat de resultaten bijzonder positief zijn, niet enkel op preventief maar ook op curatief vlak. Het is dus belangrijk daar aandacht aan te besteden.

Beide vraagstellers verwezen naar de resultaten van het onderzoek van de KU Leuven, die dat, wat Vlaanderen betreft, ook hebben bevestigd. Dat werkt, zoals al eerder is gesteld, tijdsbesparend en kostenreducerend. Dat werkt daar zeer efficiënt. Het lijkt me dan ook om diverse redenen aangewezen daaraan binnen het welzijnsbeleid aandacht te besteden. De minister zou moeten nagaan op welke wijze mindfulness op een meer algemene basis kan worden toegepast. Ik denk hierbij onder meer aan de zelfdodingpreventie.

De voorzitter: Mevrouw Vogels heeft het woord.

Mevrouw Mieke Vogels: Voorzitter, ik wil gewoon nog een bijkomende vraag stellen. Blijkt uit de ervaringen en experimenten in het buitenland en uit het onderzoek dat deze methodologie algemeen kan worden toegepast? Kan dit ook voor mensen van een lagere klasse of voor anderstaligen? Is deze methodologie misschien specifiek op de middenklasse georiënteerd? (*Opmerkingen*)

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Voorzitter, mindfulness verwijst naar 'achtzaamheid' en vindt zijn oorsprong in het boeddhisme. Mindfulness en mindfulness-based cognitive therapy of aandachtgerichte cognitieve therapie zijn echter niet hetzelfde. Het cognitieve aspect van deze therapie verwijst naar de cognitieve gedragstherapeutische elementen. Indien naar onderzoeksresultaten in verband met MBCT wordt verwezen, gaat het over meer dan enkel mindfulness of meditatie.

MBCT wordt als aangetoond werkzaam beschouwd in de behandeling van chronische en recidiverende depressies, fobieën en chronische pijn. Ik twijfel niet aan de resultaten van de gepubliceerde onderzoeken. Er is me echter ook gevraagd naar de bijdrage tot de preventie van psychische problemen. Ik weet niet zeker of we een bijdrage aan de preventie van psychische problemen kunnen leveren. We kunnen wel tot de bevordering van de geestelijke gezondheid bijdragen. Dit kan door de beschermende factoren te stimuleren.

Het doel van de eerste strategie van het huidig Vlaams Actieplan Suïcidepreventie is de bevordering van de geestelijke gezondheid. 'Fit In Je Hoofd, Goed In Je Vel' biedt tien tips om geestelijk gezond te leven. Deze elementen kunnen even goed gedragsmatig worden genoemd. We kunnen ze echter ook 'mindful' of 'achtzaam' noemen. Het gaat erom meer stil te staan bij de belangrijke dingen in het leven, zoals vrienden opzoeken, gezond eten, tijd voor zichzelf maken en dergelijke.

Mevrouw Mieke Vogels: In dat geval ben ik weg. (*Gelach. Opmerkingen*)

Minister Jo Vandeuren: MBCT vraagt veel tijd en energie van de deelnemer. 'Fit In Je Hoofd, Goed In Je Vel' kan iedereen thuis op de computer raadplegen. Veel hangt dan ook af van wat iemands noden en mogelijkheden zijn.

Het is mijn doel een bijdrage te leveren tot de bevordering van de geestelijke gezondheid van de Vlaamse bevolking. Het is niet mijn doel een of andere methode naar voren te schuiven.

In het nieuw actieplan wordt, net als in het huidig actieplan, een strategie voor specifieke risicogroepen voorgesteld. Vernieuwend in het nieuw actieplan is het voorstel te onderzoeken hoe, veeleer dan de onderliggende aandoening, de suïcidaliteit kan worden onderzocht.

Het actieplan stelt hiervoor een concrete actie voor. Die actie bestaat uit een gerandomiseerd onderzoek van twee behandelvormen. Het gaat om de toekomstgerichte training waarvan de effectiviteit in Nederland door professor Kerkhof wordt onderzocht en om het onderzoek van MBCT door professor Williams. Beide behandelvormen richten zich op suïcidaal gedrag. Ze zijn nieuw en veelbelovend. De exacte resultaten van beide methodes zijn echter nog niet bekend. Indien zou blijken dat een of beide behandelmethodes in Vlaanderen effectief zijn, lijkt het me aangewezen een gezondheidseconomische evaluatie te laten uitvoeren. Het actieplan, dat ik binnenkort hoop te mogen voorstellen, voorziet in een aanbod van richtlijnen voor de preventie van zelfdoding. Hierbij hoort onder meer de behandeling ervan.

Ik heb de resultaten van de studie naar de effecten van MBCT bij jongeren nog niet ontvangen. Het is dan ook niet duidelijk wat de effecten juist inhouden. De vraagstelling is immers gericht op MBCT als preventiemethode voor jongeren en als behandelvorm bij verschillende psychische aandoeningen.

De centra voor geestelijke gezondheidszorg (cgg's) worden verondersteld en gemotiveerd om op de hoogte van de wetenschappelijke ontwikkelingen te blijven. Ze moeten evidencebased methodologieën in hun werking implementeren. Aangezien MBCT wetenschappelijk wordt erkend als een valide methode om chronische en recidiverende depressies, fobieën en chronische pijn te behandelen, is deze therapie zeker geschikt om in het behandelaanbod van de cgg's te worden opgenomen.

Mevrouw Vogels, er is me ondertussen ook bevestigd dat deze therapie ook ten aanzien van een bredere doelgroep kan worden gebruikt. Een cgg biedt namelijk mensen van alle leeftijden een behandeling aan voor ernstige of chronische psychische problematieken. De cgg's beschikken over een gevarieerd therapeutisch aanbod en hebben onder meer cognitieve-gedragstherapeutische expertise in huis. In een cgg wordt veelal individuele therapie georganiseerd. Ook gezins-, relatie- of groepstherapieën zijn perfect mogelijk. De invulling van het inhoudelijk behandelaanbod behoort echter tot het beleid van elk cgg. Dat gebeurt in functie van ieders mogelijkheden en regionale karakteristieken en behoeften.

Binnen het door het Vlaams Actieplan Suïcidepreventie geschetst kader werken we vanuit mijn eigen beleidsdomein al geruime tijd aan de bevordering van de geestelijke gezondheid van jongeren in het secundair onderwijs. We beschikken hiervoor over het project 'preventiecoaches voor het ondersteunen van een geestelijk gezondheidsbeleid'.

Een geestelijkegezondheidsbeleid gaat verder dan het werken aan individuele factoren. Het gaat er ook om een duidelijke structuur en een positief schoolklimaat te creëren. We moeten aandacht schenken aan het individu, de klas, de ouders, de leerkracht en de ruimere omgeving

van de school. Dat is precies wat de preventiecoaches de scholen voorstellen. De minister van Onderwijs en ik willen er samen voor zorgen dat het werk van de preventiecoaches duurzaam in de scholen kan worden verankerd.

De premisse bij het aanbod van een geïntegreerd geestelijkegezondheidsbeleid is dat het effect groter is dan bij de uitvoering van individuele acties. Hetzelfde geldt voor het Vlaams Actieplan Suïcidepreventie. Het geheel is meer dan de som der delen.

Verschillende factoren spelen een rol in de versterking van de geestelijke gezondheid of de voorkoming van geestelijke gezondheidsproblemen. We kunnen niet alle factoren beïnvloeden. We kunnen echter wel een aantal beschermende factoren helpen versterken. Ik bedoel dan bijvoorbeeld het bevorderen van weerbaarheid, het verbeteren van assertiviteit, het aanleren of verbeteren van sociale vaardigheden en het verbeteren van het zelfbeeld. Op welke wijze, of via welke methodologie scholen uiteindelijk hieraan een bijdrage willen leveren, berust op hun vrije keuze.

Uit de evaluatie van het actieplan bleek niet dat MBCT bij jongeren waardevol kan zijn. Bij de vorige vraag gaf ik al aan dat de cgg's zelf de meest aangewezen behandeling bepalen, op basis van de meest relevante wetenschappelijke literatuur. In eerste instantie wordt in het nieuwe actieplan voorgesteld de behandeling van suïcidaliteit te onderzoeken. Dit is zeer vernieuwend. Ten tijde van het eerste Vlaams actieplan voor suïcidepreventie was het zelfs ondenkbaar om suïcidaliteit te beschouwen buiten de context van een depressie. Inmiddels bestaat er voldoende wetenschappelijke literatuur over andere, en misschien wel meer relevante, risicogroepen. De opvatting dat de kortste weg naar het voorkomen van zelfdoding, via de behandeling ervan kan lopen, is hoopvol. Voor jongeren, zoals voor elke doelgroep, zal binnen het nieuwe actieplan en binnen elke strategie aandacht bestaan.

Op welke wijze, of via welke methodiek scholen verkiezen te werken aan de geestelijke gezondheid van de leerlingen, berust op de vrije keuze van de scholen. Het is ons voorstel om dit op geïntegreerde wijze te doen, met behulp van een matrix. Scholen worden hierin bijgestaan door de preventiecoaches. Uiteindelijk is een duurzaam geestelijkegezondheidsbeleid bedoeld om met alle middelen die mogelijk en voorhanden zijn, te voorkomen dat jongeren in de problemen komen, op welk vlak dan ook. Als er zich toch problemen voordoen, moeten ze zo vroeg mogelijk geholpen kunnen worden. Als de problemen ernstig blijken, moet de best mogelijke doorverwijzing gebeuren en wanneer een school te maken krijgt met een zelfdoding, dienen nabestaanden, waaronder ook de leerkrachten en medeleerlingen, zo goed mogelijk opgevangen te kunnen worden.

Het doel staat dus vast, de strategie ook, en de manier waarop aan die strategie gewerkt kan worden ook nog, maar de keuze om hier in het eigen beleid bij aan te sluiten, is een keuze van de school. Ook de praktische en lokale invulling is een keuze van de school. Ik zal mij dus niet uitspreken voor MBCT of een andere manier van aanpak.

Mevrouw Godderis, er zijn in 2005 projecten geweest. Daarna zijn er niet direct verdere stappen gezet. In het kader van het suïcidepreventieplan was het relevant om onderzoek naar vernieuwende behandelvormen voor mensen met herhaaldelijke depressies te faciliteren. De resultaten van dit onderzoek hebben uiteraard wel bijgedragen aan de verdere verspreiding van MBCT als behandelvorm. Zoals ik bij uw eerste vraag aangaf, zijn het uiteraard de cgg's zelf die de wetenschappelijke kennis en ervaring in huis hebben, om bepaalde behandelvormen, in functie van de noden en mogelijkheden, in het eigen centrum aan te bieden.

Er waren verder enkele eigenschappen van het klinisch onderzoek die een directe vertaling naar de dagelijkse praktijk in de geestelijke gezondheidszorg niet evident maakten. In het klinisch onderzoek worden alle mogelijke verwarrende variabelen uitgesloten. Zo mochten deelnemers op het moment van het onderzoek geen depressieve periode doormaken en mochten ze ook geen suïcidale gedachten hebben. U kunt zich voorstellen dat mensen juist aankloppen bij een cgg wanneer ze een depressieve periode doormaken. Het onderzoek van

de Eenheid voor Zelfmoordonderzoek van de UGent werd uitgevoerd in navolging van onderzoek van de Unit for Suicide Research van de universiteit van Oxford. Het onderzoek had uiteindelijk tot doel de behandeling van suïcidaliteit te kunnen onderzoeken. Verschillende onderzoeken hebben de werkzaamheid of positieve resultaten op elementen van suïcidaliteit aangetoond. Een volgende stap is het onderzoeken van de behandelbaarheid van suïcidaal gedrag. Dit onderzoek loopt nu buiten Vlaanderen.

De voorzitter: Mevrouw Turan heeft het woord.

Mevrouw Güler Turan: Ik dank u hartelijk voor uw zeer uitvoerig antwoord, minister. U bent ingegaan op de buitenlandse onderzoeken rond behandelbaarheid van suïcidaliteit. U hebt uw preventieactieplan bij jongeren en volwassenen aangekaart.

Doorheen al die tekst onthoud ik dat u daar niet zo in gelooft, in MBCT. U gaat het noch aan de cgg's noch aan de scholen kunnen opleggen. Het is aan de instellingen zelf om te beslissen wat het best past in hun omgeving en wat de noden daar zijn. Uiteraard kunt u niemand iets opleggen. U hebt de onderzoeken nog niet gelezen, u hebt het onderzoek van de KU Leuven nog niet ontvangen, daarom is het ook moeilijk om over inhoud te spreken. Misschien is het interessant om deze vraag over enige tijd nog eens te stellen, als het onderzoek uitvoerig besproken is in uw kabinet.

Als u en minister Smet al die onderzoeken niet naast elkaar gaat leggen, en niet in mindfulness en cognitieve therapie gelooft, dan zal het er niet van komen. Het is een therapievorm om mensen zich beter te laten voelen en hun weg te laten zoeken. Ik zou uw terughoudende houding begrijpen, minister, mocht het een heel dure affaire zijn, mocht het een therapie zijn die zich alleen op een bepaalde groep richt en niet algemeen toegepast kan worden. Maar het zijn groepssessies, minister, u hebt daar niets bij te verliezen. Het is erg efficiënt qua kosten en tijd.

Voorzitter, wat men moet implementeren in scholen en cgg's zijn acht sessies van één uur en veertig minuten in groepsverband. Ik denk dat er voldoende onderzoeken zijn. Ik hoop, minister, dat u de resultaten – ook van de onderzoeken die besteld werden door uw voorganger – naast elkaar gaat leggen. Vergelijk de kostprijs, de efficiëntie en de resultaten van MBCT en leg ze niet zomaar naast u neer.

De voorzitter: Mevrouw Godderis heeft het woord.

Mevrouw Danielle Godderis-T'Jonck: Dank u wel, minister, voor uw uitgebreid antwoord. Misschien kunt u de resultaten van die onderzoeken eens opvragen. Ik denk dat het ook een beetje iets is als yoga, dat ik nog heb gevolgd toen ik meer tijd had. *(Opmerkingen van mevrouw Güler Turan)*

Nee? Minister, als het niet kan tijdens de lessen, zoals lichamelijke of plastische opvoeding, kunnen we ze misschien stimuleren om dat na school te doen, zoals ze naar de dictieles of de tekenacademie kunnen gaan. Het is toch heel belangrijk voor de jongeren. Elke zelfdoding is er één te veel.

De voorzitter: Mevrouw Vogels heeft het woord.

Mevrouw Mieke Vogels: Ik wil me aansluiten bij mevrouw Turan. *(Opmerkingen van mevrouw Danielle Godderis-T'Jonck)*

Bij u ook, hoor.

Minister, u hebt in uw antwoord veel gezegd, maar de ondertoon was toch duidelijk dat u of uw administratie niet echt warm lopen voor dergelijke vernieuwende dingen, zeker niet als ze een beetje uit het oosten komen en naar iets meer alternatiefs zwemen. Voor de gezondheidszorg in het algemeen en in Vlaanderen moeten we misschien eens een beetje 'out of the box' denken in plaats van ons altijd op de evidencebased aanpak te gooien. Dit lijkt zelfs evidencebased te zijn.

De angst voor al wat een beetje alternatief klinkt, spreekt duidelijk uit uw antwoord, en dat vind ik spijtig.

Minister Jo Vandeurzen: Ik was me niet bewust van een eerder negatieve ondertoon. Het is evident dat we dat onderzoek van Leuven zeker moeten kunnen bekijken. En als daaruit iets te leren valt, doen we dat. Uit het antwoord blijkt toch dat er niet veel twijfel is dat je daarmee in de preventie zeker aan de slag kunt gaan. Dat is helemaal niet het punt.

Maar als uw vraag is dat het verplicht wordt in het onderwijs, kan ik enkel zeggen dat wij vanuit onze invalshoek inzetten op preventiecoaches en proberen promotie te voeren voor een geestelijkegezondheidsbeleid in de school. Dat element kan daarin zeker aan bod komen, maar de scholen tekenen dat beleid uit. Dat doe je het best voor het individu, de klas, de school en zelfs nog breder.

Ik denk dat het nog niet zo duidelijk is of het belang heeft als behandelmethode. Dat zeg ik met een grote openheid. Ik geef alvast een voorzet voor een plan dat nog moeten worden goedgekeurd, waarin we willen nagaan of het adequaat kan worden ingezet als behandelvorm. Als het een behandelvorm is, is dat opnieuw in een context dat de behandelaar de therapie moet organiseren. Zij krijgen ook geen marsbevel van de overheid, laat staan van de Vlaamse overheid.

Mevrouw Güler Turan: Minister, ik ben blij dat u zegt dat de ondertoon verkeerd begrepen is. Zonder dat u als minister van Welzijn al die verslagen hebt onderzocht en laten nakijken en daaraan een ‘go’ hebt gegeven, kunnen uw centra dat niet gebruiken en laat minister Smet dat ook niet toe in het onderwijs. Ik spreek zelfs nog niet over verplichte sessies, maar over mogelijkheden. Dank u wel.

Minister Jo Vandeurzen: Ik heb uitdrukkelijk gezegd – en u kunt het in de tekst lezen – dat, aangezien MBCT wetenschappelijk erkend is als een valide methodiek in de behandeling van chronische en recidiverende depressies, fobieën en chronische pijn, het zeker geschikt is als een methodiek in het behandelaanbod van de cgg’s. Ik heb toch niet gezegd dat ze dat niet mogen gebruiken.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van mevrouw Katrien Schryvers tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de opvolging en aanbevelingen van de Staten-Generaal Jeugdzorg - 2115 (2011-2012)

Vraag om uitleg van mevrouw Mieke Vogels tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de Staten-Generaal voor de Bijzondere Jeugdzorg - 2124 (2011-2012)

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Mevrouw Katrien Schryvers: Voorzitter, minister, collega’s, vorige maandag vond in dit huis de Staten-Generaal Jeugdhulp ‘Met de kracht van de jeugd’ plaats. Er beweegt nogal wat op het vlak van jeugd en jeugdhulp, want daarnet werd het Jongerenpact voorgesteld en ondertekend, waarin toch ook een segment is opgenomen over gezondheid en welbevinden van jongeren.

De aanleiding voor de staten-generaal van vorige week waren de aanbevelingen van de parlementaire Commissie Jeugdzorg van vorig jaar en de motie die als besluit daarvan in dit parlement is aangenomen. Er werd een visie op jeugdhulp in 2020 gepresenteerd. Hieraan gingen meerdere themarapporten vooraf: de positie van de bijzondere jeugdzorg binnen de

integrale jeugdhulp en samenwerking, zorg op maat in privaat hulpaanbod, zorg op maat in beveiligde opvang en kwaliteit, effectiviteit, efficiëntie en participatie.

De visie op jeugdhulp in 2020 die werd voorgesteld op de staten-generaal bevat een grondig hervormingsplan. Het streven is de jeugdhulp onder te brengen in een grote, transparante organisatie. Een sleutelbegrip is intersectorale samenwerking. Meer nog, men wil een intersectoraal afgestemde reorganisatie van het aanbod.

In de visie op jeugdhulp in 2020 staat de hulpvraag centraal, men streeft naar een contextgerichte en krachtgerichte manier van werken, met actieve participatie en betrokkenheid van kinderen, jongeren en gezinnen. Flexibiliteit en continuïteit in een integrale aanpak moeten een efficiënte en effectieve jeugdhulp garanderen. De centra voor leerlingenbegeleiding (CLB's), de kinder- en jeugdpsychiatrie en justitie zijn en blijven onmisbare partners in functie van het welzijn van kinderen, jongeren en gezinnen.

Minister, welke conclusies trekt u uit de staten-generaal? Hoe en op welk tijdspad zullen de hervormingen worden doorgevoerd? Hoe ziet u de verhouding met de lopende hervorming van de integrale jeugdhulp?

In de motie van vorig jaar van de Commissie Jeugdzorg worden ook tal van aanbevelingen in andere beleidsdomeinen gedaan. Hoe wordt de band met die beleidsdomeinen, zoals Onderwijs, maar ook Armoedebestrijding, Sport, Ruimtelijke Ordening enzovoort, gemaakt?

De voorzitter: Mevrouw Vogels heeft het woord.

Mevrouw Mieke Vogels: Voorzitter, ik heb eveneens een vraag over dit onderwerp. Ik was niet op de hoogte van die staten-generaal. Als die het gevolg was van onze Commissie Jeugdzorg, dan had ik het toch wel fijn gevonden daar een uitnodiging voor te krijgen, om eens te horen wat daarmee is gebeurd. Minister, ik heb er geen probleem mee dat er een bepaalde dynamiek is in het Agentschap Jongerenwelzijn, maar ik heb toch sterk de indruk dat de afstand tussen dit parlement en het beleid in het algemeen in deze legislatuur enorm groot is.

Ik heb kennis genomen van die staten-generaal via een artikel in de krant. De krant De Morgen had dit rapport blijkbaar vroeger kunnen inkijken. In het artikel komen de heer Bloemen en leidend ambtenaar Van Mulders aan het woord. Ik heb het met stijgende verbazing gelezen. Ik heb nog eens gecontroleerd of ik wel de krant van 2012 aan het lezen was, of misschien een krant van 1998 had gekocht. Er is niets nieuws onder de zon. Zo wordt gesteld dat “de jeugdinstellingen overvol zitten en de wachtlijsten (...) lang zijn”. Ik citeer verder: “Te veel jongeren met problemen vallen door de mazen van het net.” Ook wordt gesteld dat men het begrip ‘bijzondere jeugdzorg’ wil afschaffen, en dat de klant vooral bij ernstige opvoedingsvragen van het kastje naar de muur wordt gestuurd.

Ik vraag me dan af waarmee we in godsnaam nu weer bezig zijn. Moeten we nu weer een rapport schrijven? Moeten we nu weer een staten-generaal organiseren, om nogmaals tot de conclusie te komen dat er een en ander misloopt?

Ik wil me hier dus bij aansluiten. Misschien waren die vragen overbodig geweest als we het rapport wat vroeger hadden gekregen. Toch wil ik mijn vragen duidelijk stellen. Minister, steunt u het initiatief van het Agentschap Jongerenwelzijn om een eigen staten-generaal met betrekking tot de bijzondere jeugdzorg te organiseren? Wat is uw reactie? Wat zult u doen met deze eindnota die werd ingediend? Hoe passen de eigen strategische doelstellingen van de sector van de bijzondere jeugdzorg voor de komende acht jaar in het proces van de integrale jeugdhulpverlening en de verdere uitwerking van de éne toegangspoort? We gaan immers weer naar een plan 2020. Terwijl we in 1998 al wisten wat er moest gebeuren, verleggen we de dingen nog maar eens, naar 2020.

Hoe is het concept van die toegangspoort, dat vooral gebaseerd is op het medisch denken, waarbij problemen worden gedefinieerd en behandeld met evidencebased procedures, te

verzoenen met de stelling uit de staten-generaal dat alle procedures en voorzieningen moeten worden hervormd tot multifunctionele centra, en dat de werkers op het terrein veel meer vrijheid moeten krijgen om met enveloppenfinanciering dingen toe te passen? Vindt u het opportuun om na deze staten-generaal gewoon door te gaan met de implementatie van de ene toegangspoort of is het ook wat dat betreft tijd voor een time-out en een grondig herbekijken van wat er op dit moment allemaal bezig is?

Minister, u moet zich eens verplaatsen in de werkers op het terrein die niet betrokken waren in een van die strategische doelgroepen. Dit weekend heb ik enkele mensen ontmoet die aanwezig waren bij die staten-generaal en wat meer uitleg hebben gegeven. Werkers in de bijzondere jeugdzorg die daar niet van nabij werden betrokken, vragen zich echter af wat dat nu weer is. Ze vragen zich af hoe vaak men hen nog nieuwe plannen zal voorleggen, zonder dat die in feite worden uitgevoerd of zonder dat die mensen, die elke dag actief zijn op dat terrein van de bijzondere jeugdzorg, daar ernstig bij worden betrokken. Dan gaat het over mensen die in voorzieningen werken, maar zeker ook over de jeugdconsulenten die bij de jeugdrechtbank of het comité voor bijzondere jeugdzorg werken. Waar moet dit nu worden geplaatst? In welke mate is dit in godsnaam een opvolging van wat onze Commissie Jeugdzorg vorig jaar heeft gedaan?

De voorzitter: Mevrouw Vogels, ik beseft dat u wellicht ook zeer veel e-mails krijgt en dat het niet altijd evident is om te volgen, maar de secretaris heeft u dit rapport wel via e-mail bezorgd.

Mevrouw Mieke Vogels: Voorzitter, sorry, maar ik heb dit rapport gekregen nadat de studiedag voorbij was en nadat mijn vraag was ingediend. Mijn vraag is: waarom worden wij niet uitgenodigd op een dergelijke studiedag? Ik heb die uitnodiging niet gekregen. Dat weet ik zeker.

De voorzitter: Mevrouw Dillen heeft het woord.

Mevrouw Marijke Dillen: Voorzitter, minister, geachte leden, ik sluit me graag aan bij de bedenking van mevrouw Vogels over de uitnodiging voor die studiedag. Minister, ook ik was daar echt niet van op de hoogte. Ik dank de secretaris wel voor het versturen van een link naar dit rapport. Door een technisch probleem heb ik het rapport jammer genoeg niet kunnen afdrukken. Ik denk dit vandaag te zullen krijgen, maar van de uitnodiging zelf was ook ik echt niet op de hoogte. Ik was in het gebouw aanwezig. Vanuit mijn andere functie had ik misschien op de hoogte moeten zijn, maar ik houd niet maandenlang bij welke zalen het Bureau zoal toewijst. Ik was dus in het gebouw, maar had jammer genoeg niet de tijd om daar eens binnen te springen. Ik durf immers te zeggen dat wij – mevrouw Vogels en trouwens ook mevrouw Schryvers en velen hier – actieve leden van de Commissie Jeugdzorg zijn geweest. Het had me dus zeker geïnteresseerd om daar aanwezig te zijn.

Die twee vragen staan vandaag geagendeerd. Wij krijgen nu pas dat lijvige rapport. Het zou zeer nuttig zijn, minister, dat wij rustig de gelegenheid krijgen om dat rapport volledig te bekijken en de resultaten van de staten-generaal te kunnen inzien. We kunnen daar dan op een later tijdstip in deze commissie over van gedachten wisselen. De motie die is voortgevloeid uit de Commissie Jeugdzorg, is unaniem door het Vlaams Parlement aangenomen. Wij willen eens bekijken op welke manier daarop wordt ingespeeld.

Nu hebben we geen mogelijkheden meer voor een commissievergadering, voorzitter, maar ik hoop dat u in het volgende politieke jaar op mijn verzoek zult ingaan.

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Collega's, naar aanleiding van de aanbevelingen van de parlementaire Commissie Jeugdzorg en de motie die daaruit voortkwam, kreeg het raadgevend comité Jongerenwelzijn de opdracht om een brede consultatie te houden van alle mogelijke actoren die van ver of dichtbij met jeugdhulp te maken hebben. Gebruikers en ex-gebruikers, de

diverse sectoren en hun voorzieningen, koepelorganisaties, justitiële partners enzovoort werden gehoord. Doorheen het traject werd op basis van wat de deelnemers inbrachten, de scope verbreed van bijzondere jeugdzorg naar de brede jeugdhulp. Het resultaat van deze consultatie werd op de Staten-Generaal Jeugdhulp voorgesteld.

Een initiatief zoals de staten-generaal, dat vertrekt van ‘de kracht van de jeugd’ als fundament waarop we de volgende jaren willen bouwen, verdient onze steun. Wat ons betreft, zijn het gelopen traject en het resultaat vrij indrukwekkend: een gedeelde visie op de toekomst van de jeugdhulp is uitgewerkt en gebundeld in acht strategische doelstellingen. Gezien de grote betrokkenheid en het enthousiasme van praktijkwerkers, academici, gebruikers en beleidsmensen van verschillende sectoren, moeten we dit initiatief vasthouden als een kader voor het toekomstige beleid in de jeugdhulp, wat ik ook van plan ben.

De gezamenlijke visie, vertaald in een overzichtelijke en voor de sector herkenbare tekst, creëert een draagvlak om op verder te bouwen. Dat lezen we heel duidelijk in de visietekst. We moeten in staat zijn om hulp en zorg op maat te bieden, die met een grote mate van flexibiliteit aan de hulpvraag beantwoordt. De eindnota van de Staten-Generaal Jeugdhulp biedt daarvoor een raamwerk, een kader: een gemeenschappelijke analyse van de hulpvraag binnen een sectoroverschrijdende samenwerking tussen jeugdhulpaanbieders en een verdergaande intersectorale afstemming. Zij putten hun inspiratie en legitimatie daarvoor ook uit de werkzaamheden van de Commissie Jeugdzorg, die uiteraard geregeld geciteerd wordt.

Het is belangrijk dat we in het aanbieden van deze hulp, vandaag georganiseerd door verschillende sectoren, een gezamenlijke visie en gedeelde principes hanteren. Dat zijn we aan onze jongeren verplicht. We moeten tevreden zijn dat deze staten-generaal die fundamentele keuze duidelijk onderschrijft, krachtig scherp stelt en in een overzichtelijke tekst bundelt. We kunnen deze grote ambitie alleen realiseren door een gezamenlijk engagement aan te gaan ten behoeve van minderjarigen, gezinnen en hun context. Voor een jeugdhulp die de toekomst ingaat, moeten we echt werk maken van een aantal essentiële principes, principes die we ook duidelijk lezen in de tekst, maar die wat mij betreft ook hun inspiratie putten uit de aanbevelingen van dit parlement.

Ik noem er enkele op. Eén: het tijdig kunnen aanbieden van een adequaat en gepast antwoord op de hulpvraag, waarbij vertrokken wordt van de hulpvraag of de hulpbehoefte van de personen tot wie we ons richten, en daar maximaal bij aansluiten. Als verschillende vormen van jeugdhulp gelijkwaardig aan een jeugdhulpvraag of jeugdhulpbehoefte kunnen beantwoorden, moeten we ons verplichten om de minst ingrijpende vorm van jeugdhulp aan te bieden. Twee: het hanteren van een contextgerichte manier van werken en dus maximaal inzetten op de eigen krachten in de context en deze versterken. Drie: inzetten op efficiënte en effectieve jeugdhulp. Vier: het garanderen van de flexibiliteit en continuïteit van de jeugdhulpverlening te waarborgen, met inbegrip van de naadloze overgang van de ene vorm van hulpverlening naar de andere en in het bijzonder in de overgang van jeugdhulp naar volwassenenhulpverlening. Vijf: het voorzien in een gepaste omgang met verontrustende situaties in de jeugdhulpverlening. Zes: kinderen, jongeren en gezinnen maximaal aan de jeugdhulpverlening laten participeren en hun ook een duidelijke plaats geven in het uitwerken van het beleid. Zeven: een integrale aanpak realiseren bij het organiseren en het aanbieden van jeugdhulpverlening.

Met die fundamenteën is het mogelijk te evolueren naar één jeugdhulp, wat ook de vraag was op de staten-generaal. De visietekst geeft het als volgt weer: elk kind en elke jongere krijgt in 2020 zorg op maat van één jeugdhulp, die transparant en kwaliteitsvol is, ‘empowerend’, kracht- en toekomstgericht, die gericht is op zijn vraag en die van zijn context en die ingebed is in de samenleving.

Uiteraard is de tekst van de Staten-Generaal Jeugdhulp geen eindnota. Ik verwacht dat beleidskeuzes in de volgende jaren op die visie worden geënt. De visietekst zal dan ook een belangrijke toetssteen zijn in de verdere uitrol van de integrale jeugdhulp, maar ook van

sectorale initiatieven, zoals de uitvoeringsbesluiten van de kwaliteitsdecreten, de reorganisatie van het hulpaanbod en hoe we daarbij kijken naar erkennen en subsidiëren, een meer performant ICT-beleid, versterkte participatie enzovoort.

We zullen op korte termijn samen met Jongerenwelzijn en alle betrokken actoren bekijken op welke manier de uitwerking van de visietekst kan plaatsvinden. We moeten alvast vermijden dat de visietekst en de aanbevelingen in de kast blijven liggen. Ik kan u alvast zeggen dat we snel werk zullen maken van een plan van aanpak, inclusief een tijdspad.

De strategische doelstellingen van de Staten-Generaal Jeugdhulp overstijgen net de sector van de bijzondere jeugdzorg en zijn compatibel, aanvullend en versterkend ten aanzien van de brede basisfondamenten die de jeugdhulp, die we daarnet schetsten, in de komende jaren kunnen sturen. Ik benadruk dat net in het overstijgen van de sectoren de sterkte van de tekst schuilt. Als we de acht strategische doelstellingen kritisch bekijken, zie ik geen enkele tegenspraak met het proces van integrale jeugdhulp en de installatie van een intersectorale toegangspoort. Het bouwt er integendeel op verder.

Mevrouw Vogels, in de visietekst merken we inderdaad een zeer duidelijke keuze voor een actieve en ‘empowerende’ jeugdhulp. Deze keuze sluit echter het belang van gepast inzetten van diagnostiek binnen de jeugdhulp niet uit. In complexe situaties, waarbij opvoedingsmoeilijkheden, problemen op school, gedragsproblemen, agressie, een psychiatrische problematiek enzovoort, een zodanige impact hebben op het leven van kinderen en gezinnen dat een vraag naar gespecialiseerde of zeer intensieve hulpverlening zich opdringt, moet diagnostiek aangewend kunnen worden bovenop het aanspreken van de eigen krachten.

Het belang van kwaliteitsvolle diagnostiek om de jeugdhulp op sleutelmomenten te oriënteren of te heroriënteren, komt herhaaldelijk terug in de visietekst van de Staten-Generaal Jeugdhulp. We moeten blijkbaar duidelijk af van het beeld dat diagnostiek louter en alleen herleid kan worden tot een soort medisch denken. De Stuurgroep Diagnostiek en Indicietelling werkt volop aan het ontwikkelen van goede intersectorale praktijk inzake diagnostiek binnen de jeugdhulp.

Het is ondertussen zeer duidelijk dat er naast classificerende diagnostische protocollen minstens evenveel aandacht moet gaan naar handelingsgerichte instrumenten en zorgzwaarte-inschaling, waarbij diagnostiek een samenspel is van zowel biomedische als evoluerende contextgebonden factoren. Het ontwikkelen van gezamenlijke en gedeelde kwaliteitsnormen is ook voor diagnostiek een uitdrukkelijke opdracht. Het concept van de toegangspoort is niet gebaseerd op het medisch denken, maar wil vooral werk maken van een transparant en kwalitatief kader voor de behandeling van vragen naar jeugdhulp.

Binnen de multifunctionele centra wordt gewerkt met een bandbreedte waarbij de soorten hulp die in een cliënttraject worden geactiveerd, zijn beschreven. De bandbreedte bepaalt dus de mogelijke scope van hulpverlening binnen de aanpak van een hulpvraag. De bandbreedte wordt opgesteld in overleg tussen de aanmelder, de jeugdhulpaanbieder en de cliënt. Als blijkt dat het wenselijk is dat niet-rechtstreeks toegankelijke modules noodzakelijk zijn binnen het hulpaanbod van een multifunctioneel antwoord, dan worden de processen van de intersectorale toegangspoort geïntegreerd binnen deze naadloze cliënttrajecten.

Net nu er een breed gedragen visietekst voorligt, die het resultaat is van een traject waar heel wat actoren binnen de jeugdhulp hun schouders onder zetten en die de verdienste heeft een stap verder te gaan, is het dus zeker geen optie om een time-out in te lassen. In die zin volgen we zeker de aanbevelingen van deze staten-generaal: we moeten geen stap terugzetten. Integendeel, we hebben nood aan de ene intersectorale toegangspoort. Die willen we blijven realiseren.

Mevrouw Schryvers, u had een vraag over de afstemming op andere beleidsdomeinen. We zullen inderdaad ook hier een noodzakelijke stap verder moeten zetten met de integrale jeugdhulp. Want het is toch onze overtuiging dat integrale jeugdhulp geen doel op zich is,

maar dat alleen een verregaande intersectorale samenwerking zal leiden tot het gewenste en gevraagde resultaat. We zijn er ons van wel degelijk van bewust dat het draagvlak, ondanks – of misschien net wegens – alle werkgroepen, discussies en vergaderingen soms zoek is.

Evolueren naar één jeugdhulp betekent dat we dit ook willen delen met de voor ons onmisbare partners. Hierbij denken we in het bijzonder aan de CLB's, aan justitie en aan de kinder- en jeugdpsychiatrie. Deze actoren moeten we uitdrukkelijk oproepen om samen met ons het engagement aan te gaan en om aan een sluitend netwerk van hulp- en dienstverlening te participeren. Zoals ook uit de strategische aanbevelingen van deze staten-generaal blijkt, is de afstemming met deze sectoren, vanuit een gedeelde focus op het welzijn van kinderen en jongeren cruciaal.

We weten dat het voor de centra voor leerlingenbegeleiding, die onmiddellijk gevat zijn, geen evidentie is om mee te stappen in dit verhaal wegens territoriale afbakeningen, een verschillende rol- en taakinfilling, de inbedding binnen zowel Onderwijs als Welzijn, de hoge werklast enzovoort. Toch willen we hiermee aan de slag gaan. We zullen bekijken hoe we met de mogelijkheden die we hebben om hen te ondersteunen, maar ook in het belang van de gebruikers, aan de CLB's kunnen vragen om mee te schrijven aan het verhaal.

Voor de integrale jeugdhulp moeten we uiteraard een omgeving creëren waarbij we dit ook op de operationaliteit kunnen uittesten. Met het experiment dat we daartoe moeten opzetten, willen we ook verdere stappen zetten in richting van de hervorming van de CLB's, zoals vastgelegd in het Vlaams regeerakkoord. Het zijn stappen die noodzakelijk zijn om de CLB's in de toekomst structureel deel te laten uitmaken van de jeugdhulp.

Het is evident dat de visietekst ook domeinen bevat zoals huisvesting, lokaal sociaal beleid, jeugdbeleid. We zullen die ook moeten aanspreken en oproepen om zich scherper te gaan verhouden tot dit zeer duidelijk appel vanuit deze staten-generaal. Er wordt immers uitdrukkelijk appel op hen gedaan als noodzakelijke partners in het realiseren op het terrein van de gepresenteerde visie op de jeugdhulp in 2020. De boodschap dat deze tekst niet in de kast mag belanden, geldt dus ook hier. In het vervolg van de staten-generaal verwacht ik dan ook dat de tekst een toets moet zijn, een inspirator die zich vertaalt in verhoogd engagement en dat dit vooral ook tastbaar zal zijn op het terrein en in de manier waarop we onze jeugdhulp de volgende jaren zullen uitrollen.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Mevrouw Katrien Schryvers: Minister, ik dank u voor uw uitgebreid antwoord. Ik ben blij om nu te kunnen vaststellen, precies één jaar na het beëindigen van de werkzaamheden van de Commissie Jeugdzorg, waarna we een uitgebreide motie met tal van aanbevelingen in de plenaire hebben goedgekeurd, dat we niet hebben stilgezeten. Op het terrein werd heel wat werk verricht en dat heeft geleid tot de staten-generaal van vorige week met een blijkbaar breed onderschreven visietekst. Natuurlijk ligt er nu veel werk op de plank en zijn er veel uitdagingen en grote ambities die waargemaakt moeten worden.

Voorzitter, ik ga nu niet dieper in op de punctuele zaken die de minister heeft gezegd. Het lijkt me beter om die discussie hier, over een bepaalde periode, wanneer het plan van aanpak en het tijdspad verder zijn uitgewerkt, breder te voeren.

De voorzitter: Mevrouw Vogels heeft het woord.

Mevrouw Mieke Vogels: Minister, ik ben niet veel wijzer geworden. U trekt een aantal besluiten uit dit rapport. U gebruikt woorden als 'naadloze overgang', 'participatief of 'contextgericht'. Maar dat stond ook in de visietekst van 1998 die door het parlement is goedgekeurd. Ik was er toen niet bij. Letterlijk hetzelfde stond daarin. Dat wordt dus nog eens bevestigd, maar wij zijn geen stap verder. Er is een nieuwe visienota, die gewoon hetzelfde zegt. Het hele proces Integrale Jeugdhulp is verzand in een soort van 'guerre des administrations', naar het voorbeeld van de 'guerre des flics'. U hebt de aanbevelingen van

uw Commissie Jeugdzorg aan het Agentschap Jongerenwelzijn doorgespeeld. Dat agentschap is ermee aan de slag gegaan en heeft beleefdheidshalve adviezen gevraagd aan de verschillende raadgevende comités van de belendende sectoren.

Betekent dit nu dat het Agentschap Jongerenwelzijn het project Integrale Jeugdzorg verder uitvoert? Misschien is dat niet slecht, maar u moet in dat verband toch eens een duidelijke keuze maken. Ook tijdens de bespreking in de Commissie Jeugdzorg is dat door een aantal partners gevraagd. Maar dit zal nooit werken als u geen apart decreet en een aparte administratie voor jongerenwelzijn maakt. Daarin horen én het onderdeel van het algemeen welzijnswerk dat met jongeren werkt, én het onderdeel van de gehandicaptenzorg, én Kind en Gezin. Als dat gebeurt, zal dat werken. Maar dit zal niet werken. Er is een ‘guerre des administrations’ bezig. De CLB’s hebben het pleit gewonnen. Als u vertelt over de CLB’s, hoor ik u dat tussen de lijnen ook zeggen. Zij zijn aan zet. Dat zal niet werken.

U zegt dat u rekening hebt gehouden met de aanbevelingen van de Commissie Jeugdzorg. De twee belangrijkste, zwaarwegendste aanbevelingen betreffen het feit dat de trajectbegeleiding wegvalt in de integrale jeugdzorg en het feit dat men niet-consequent een contextgerichte aanpak hanteert, meer bepaald voor de toegangspoort. Met mijn excuses, maar wat u hier hebt voorgelezen over de toegangspoort begrijp ik niet. Dat is blabla. Ik begrijp niet wat dit in concreto kan betekenen. Er zal ‘naadloos’ dit en ‘naadloos’ dat, maar het is blabla die ik al jaren hoor en de werkers op het terrein zo ongelooflijk kwaad maakt. Die mensen zeggen dat hun werk in onleesbare teksten wordt omgezet.

Dat is een betreurenswaardige evolutie. Volgens mij is het project Integrale Jeugdzorg al lang dood. Het project is dood en begraven. Het zou iedereen helpen indien u daar de consequenties uit zou trekken en knopen zou doorhakken. U mag niet opnieuw een nieuw Perspectief 2020 uitvaardigen en opnieuw wat rondjes draaien. Dat zal niet werken. En binnen vijf jaar zullen wij een nieuw rapport ontvangen waarin staat dat er een naadloze overgang moet komen, er contextgericht moet worden gewerkt en wij niet meer over de bijzondere jeugdzorg maar over de algehele jeugdzorg moeten spreken. Ik besluit: wat hier voorligt, is verspilde tijd. Ik betreur nogmaals dat deze commissie daar op geen enkele manier bij was betrokken, terwijl u overal zegt dat dit voortvloeit uit het commissiewerk.

Minister Jo Vandeurzen: Wij gingen het nog eens na: het agentschap beweert dat naar iedereen een uitnodiging is verstuurd. Niet ik, maar het agentschap is verantwoordelijk voor de gemaakte teksten. Het agentschap heeft uiteraard met het raadgevend comité en de stuurgroep samengewerkt. Ik heb die mensen enkele keren ontmoet om van hen de stand van zaken te vernemen. Ik heb u ook mijn waardering over het werk meegedeeld. Ik ben niet ongevoelig voor een aantal opmerkingen en een aantal déjà vu’s. Maar er staat wel tegenover dat het de verdienste van het initiatief is om op basis van de aanbevelingen van het parlement gevolgtrekkingen te maken over zaken zoals kwaliteitsdenken, uniformisering, modulering, flexibiliteit en multifunctionele centra. Bij u roept dat een déjà vu op.

Met die aanbevelingen van het parlement moet iets gebeuren. De sector boog zich daarover en stelt bereid te zijn daarvoor te gaan. Ik zal dan ook een aantal initiatieven nemen. Rond dat decreet over de integrale jeugdzorg zal de mist optrekken. Dat zal zich ook vertalen in de wijze waarop wij de komende jaren met onze erkenningen en financiering aan de slag gaan. Als u daarmee niet het gevaar loopt in een depressie te verzanden, kunt u misschien mijn toespraak op het einde van de staten-generaal consulteren. U zult dan merken dat de regelgeving over de centra voor kinderzorg en gezinsondersteuning (ckg’s), de centra voor integrale gezinszorg (CIG’s), de CAW’s – die dossiers zijn al wat opgeschoten – een onderdeel is van de puzzel waaraan wij werken en wat moet leiden tot het concept van de integrale jeugdhulp.

Vorige week nog heeft de Vlaamse Regering haar goedkeuring gegeven aan de openstelling van de functie van algemeen directeur van het Agentschap Jongerenwelzijn. De functie is gefocust op de implementatie van de toegangspoort en op een rapportering daarover aan mij.

Mevrouw Mieke Vogels: Is dat geen zaak voor de veranderingsmanager?

Minister Jo Vandeuren: Dat is een aflopend verhaal. Aansluitend bij wat u zei, is het nodig dat de administratie onder één leiding komt te staan. Ik ga dus in op uw suggestie.

Mevrouw Mieke Vogels: Minister, ik zal uw slottoespraak lezen. Ik zal wat mindfulness achter de hand houden voor het geval ik te depressief zou worden.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van mevrouw Mieke Vogels tot de heer Jo Vandeuren, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de besparingen in de justitiehuizen op de vooravond van de overdracht in het kader van het Vlinderakkoord - 2122 (2011-2012)

De voorzitter: Mevrouw Vogels heeft het woord.

Mevrouw Mieke Vogels: Voorzitter, deze vraag om uitleg betreft een onderwerp waar we misschien ook niet vrolijker van zullen worden. Momenteel worden in de justitiehuizen heel wat acties gevoerd. De justitiehuizen maken momenteel nog deel uit van de FOD Justitie. Ze zullen in het licht van het Vlinderakkoord echter naar Vlaanderen worden overgeheveld.

Ik zal even toelichten wat het probleem is. Op dit moment neemt de federale overheid, meer bepaald de minister van Justitie, een aantal beslissingen die de overgang van deze bevoegdheid op zijn zachtst gezegd enigszins zou kunnen hypothekeren.

Eerst en vooral plant de minister een aantal besparingen. Zo zouden 52 justitie-assistenten op straat worden gezet. De actievoerders klagen dan ook over het ongelooflijk gebrekkig personeelsbeleid. Hierdoor is bij het personeel een grote demotivatie ontstaan. Mensen die contractueel worden aangeworven, krijgen eerst te horen dat hun contract zal worden verlengd. De avond voor het afloopt, krijgen ze echter te horen dat hun contract niet wordt verlengd. Dat is op zich al erg. Dat betekent echter ook dat vijftig dossiers bij iemand anders terechtkomen.

Van een goede werking van de justitiehuizen is op dit ogenblik geen sprake. De minister van Justitie belast de justitiehuizen bijkomend door te beslissen de korte straffen uit te voeren. Hiervoor wordt steeds meer gebruik gemaakt van enkelbanden en van alternatieve straffen. Dat zijn net de straffen die door de justitiehuizen moeten worden opgevolgd.

Op 31 mei 2012 volgden de Nederlandstalige justitiehuizen 20.517 mensen onder strafrechtelijk mandaat op. Er zaten toen 5500 personen in de gevangenissen. Het is een goede zaak dat de alternatieve strafafhandeling steeds belangrijker wordt. Het gevolg is echter dat overal wachtlijsten ontstaan. In Antwerpen telt de wachtlijst voor werkstraffen 280 mensen. Voor elektronisch toezicht gaat het om 637 mensen. Voor probaties gaat het om 133 mensen.

Die wachtlijsten, het gebrekkig personeelsbeleid en de besparingsmaatregelen betekenen dat hier in feite een pakje wordt gemaakt dat binnen twee jaar zal worden geopend en dat een vergiftigd geschenk zal blijken te bevatten.

Ik was van plan hierover een vraag om uitleg te schrijven. Diezelfde ochtend hoorde ik echter staatssecretaris voor de Regie der Gebouwen Verherstraeten en gouverneur van Vlaams-Brabant De Witte op de radio debatteren. Staatssecretaris Verherstraeten klopt momenteel overuren om alle splitsingen van BHV rond te krijgen. Gouverneur De Witte heeft tijdens dit debat zijn vrees geuit dat het autonoom gerechtelijk arrondissement Halle-Vilvoorde niet volwaardig zou zijn uitgerust. Volgens staatssecretaris Verherstraeten is dat nog een adolescent. Hierop heeft gouverneur De Witte gerepliceerd dat de criminaliteit al volwassen is. Dat is in mijn ogen goed gezien. Bovendien heeft gouverneur De Witte erop gewezen dat

er nog geen justitiehuis is. De heer Verherstraeten heeft dan fijntjes opgemerkt dat het misschien niet meer de moeite is een justitiehuis op te richten. In 2014 wordt dat toch een bevoegdheid van de gemeenschappen.

Dat betekent eigenlijk dat de gemeenschappen hiervoor zullen mogen betalen. Dat lijkt me genoeg om in het Vlaams Parlement even aan de alarmbel te trekken en u een paar vragen te stellen.

Minister, wat is uw reactie op deze evolutie? Wat zult u ondernemen als tussen vandaag en de overdracht van de bevoegdheid inzake de justitieuizen geen bijkomende beslissingen meer zullen worden genomen?

Minister Turtelboom heeft verklaard dat ze van plan is nog een aantal reorganisaties van de justitieuizen door te voeren. Ze wil de voorlopige invrijheidsstelling en de begeleiding hiervan beperken. Ik vind dat over dergelijke voornemens op zijn minst overleg moet worden gepleegd met de mensen die morgen bevoegd worden voor het bestuur en de uitvoering van alles wat aan de justitieuizen wordt toevertrouwd.

Zijn er onderhandelingen over de overdracht van de justitieuizen naar Vlaanderen? Zo ja, zijn al afspraken over de over te hevelen middelen gemaakt? Ik weet dat in het oorspronkelijk akkoord in een bedrag van 97,5 miljoen euro wordt voorzien. Dat bedrag is echter voor heel het land en niet enkel voor Vlaanderen bestemd.

Is het niet dringend nodig dit probleem eens op een interministeriële conferentie aan te kaarten? Moet u niet eens met de bevoegde ministers van de andere gemeenschappen overleggen hoe de overdracht van de justitieuizen op een fatsoenlijke wijze kan plaatsvinden?

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Voorzitter, in het akkoord over de zesde staatshervorming staat over de justitieuizen te lezen dat de organisatie en de bevoegdheden betreffende de strafuitvoering, het slachtofferonthaal, de eerstelijns hulp en de betoelaagde opdrachten zullen worden gecommunautariseerd. De federale staat en de deelstaten zullen, elk met betrekking tot hun eigen bevoegdheden, een samenwerkingsakkoord sluiten om het partnerschap te organiseren.

Op 10 november 2011 heeft de Vlaamse Regering een methodologie goedgekeurd voor de voorbereiding van de overdracht van de bevoegdheden aan de Vlaamse Gemeenschap en aan het Vlaamse Gewest ten gevolge van dit institutioneel akkoord. Het Departement Diensten voor het Algemeen Regeringsbeleid (DAR) heeft de opdracht gekregen een inventaris van de geplande bevoegdheidsoverdrachten op te stellen. Dat moet later door de verschillende beleidsdomeinen worden ingevuld. Hierbij wordt input gegeven over de precieze omvang van de bevoegdheidsoverdracht, de budgettaire middelen en de personeelsinzet. De nota van de DAR kan op de website www.vlaanderen.be worden geconsulteerd.

De denkoefening over de staatshervorming wordt dus binnen de Vlaamse overheid op een gecoördineerde manier aangepakt, gestuurd door de Vlaamse Regering. Het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin en de agentschappen van het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin werken hieraan mee.

Op dit moment is er nog geen duidelijkheid over de specifieke modaliteiten van de overheveling. Het gerechtelijk arrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde is ofwel een arrondissement vóór de overheveling van de justitieuizen, en dan zal de federale overheid het nodige moeten doen om de huizen te organiseren. Ik kan me niet voorstellen dat er een gerechtelijk arrondissement is zonder justitiehuis. Ofwel is er de splitsing van het gerechtelijk arrondissement na de overdracht van de justitieuizen. Dat is een andere situatie.

Wat betreft de financiering, zullen de met de bevoegdheid overeenstemmende middelen – 79 miljoen euro wordt geraamd als dotatie – conform het Institutioneel Akkoord van 11 oktober

2011, worden overgeheveld naar de gemeenschappen. Er is voor de justitiehuisen in het akkoord niet voorzien in besparingen, maar de concrete overdracht van middelen zal moeten worden uitgewerkt in het kader van de herziening van de bijzondere financieringswet.

Onze partijen zullen elkaar daar ontmoeten, mevrouw Vogels. U zult daar bij betrokken zijn. U zult kunnen bewaken dat de overheveling van de middelen voldoende is.

Mevrouw Mieke Vogels: U acht mijn macht wel zeer groot. Maar ik zal ervoor zorgen.

Minister Jo Vandeuren: Als we geconfronteerd worden met de vraag welke middelen beschikbaar zijn voor welke opdracht, zal het op dat moment zijn.

We delen uw bezorgdheid inzake het feit dat het niet wenselijk is om ‘ontmantelde’ justitiehuisen over te hevelen. Eveneens zijn we van mening dat er in ieder gemeentelijk arrondissement een aanbod moet zijn, ook in Halle-Vilvoorde, zodra het een gerechtelijk arrondissement is geworden. We hebben onze federale collega’s van deze bekommernissen op de hoogte gebracht en zijn hierover met hen in overleg.

De financiële kant van de zaak komt aan bod als de bijzondere financieringswet in het federale parlement ter stemming wordt voorgelegd. Dan zullen we kunnen nagaan welke opdrachten binnen Welzijn vallen. Dat is nog de vraag: waar zal wat worden gesitueerd binnen de Vlaamse overheid? Dat is nog niet bepaald. Op dat moment kunnen we de financiële evaluatie maken. Ik heb zo het gevoel dat uw partij daarbij betrokken zal zijn.

De voorzitter: Mevrouw Vogels heeft het woord.

Mevrouw Mieke Vogels: Ik ben blij dat u ten aanzien van de federale overheid al gereageerd hebt.

Dit deel van het Vlinderakkoord zal tot nieuwe problemen leiden. Eigenlijk installeren we hier dezelfde situatie die we in de bijzondere jeugdzorg de hele tijd hebben gehad. Daarbij bepaalt de federale overheid strafmaten en neemt ze maatregelen. Daarbij spreken de rechters straffen uit. Maar daarbij draaien de gemeenschappen grotendeels op voor de strafuitvoering en re-integratie. We zullen weinig te zeggen hebben als de federale overheid beslist dat alle ‘straffen korter dan’ moeten worden uitgevoerd. Dat is een beetje hetzelfde als in de bijzondere jeugdzorg. In die zin zou het beter geweest zijn als de hele strafuitvoering naar Vlaanderen was gekomen. Dan zouden we een coherent beleid kunnen voeren.

Wat me steeds opvalt bij deze staatshervorming, in vergelijking met de vorige – en ik vind dat een beetje raar –, is dat dit als een zeer boekhoudkundige situatie wordt bekeken. We weten het nog niet precies, we zijn aan het inventariseren, we hopen dat we genoeg geld krijgen om dan voort te doen op dezelfde manier als de federale overheid bezig was. Ik zie dat in Wonen. Er wordt wel geroepen dat we van alles gaan veranderen.

Ik herinner me de overheveling van de bijzondere jeugdzorg in 1988. Tussen 1980 en 1988 is daar veel over gekissebist. Het eerste wat men toen gedaan heeft, was een visie ontwikkelen over de bijzondere jeugdzorg. Ik zou het maar normaal vinden dat we ons nu bezinnen over onze visie op de justitiehuisen en de strafuitvoering. Hoe zien we dat sporen met ons plan ‘hulp- en dienstverlening aan gedetineerden’? Hoe willen wij justitieassistenten inzetten? We moeten dat debat inhoudelijk voeren. Dat gebeurt niet, op geen enkel domein. Ik vind dat raar en dat frustriert me een beetje, omdat iedereen altijd zegt: wat we zelf doen, doen we beter. Ik kijk eens naar mijn collega’s van de N-VA. Ze willen altijd alle bevoegdheden omdat we dat allemaal beter gaan doen. Daar wordt niet over nagedacht. Het zou heel goed zijn om zelf een concept uit te denken, een plan, de organisatie, en dat in een samenwerkingsakkoord te gieten met de federale overheid en de andere gemeenschappen. Nu laten we het allemaal op ons afkomen.

Dat zal een dure affaire worden. Heeft iemand al berekend hoeveel de personeelskosten zullen bedragen? Als al die federale ambtenaren Vlaamse ambtenaren worden, zal dat nogal wat kosten.

Ik vind dat Vlaanderen deze staatshervorming helemaal niet goed voorbereidt. Ik vind dat een gemiste kans.

Minister Jo Vandeurzen: U hebt het nu eigenlijk over de werking van het parlement. Het zal u niet verbazen dat de administratie de zaken begint te onderzoeken en te inventariseren. Veel verenigingen contacteren ons. Het debat wordt wél gevoerd. U weet het beter dan ik. Tijdens dergelijke oefening mag men niet voor zijn beurt spreken. De federale overheid moet nog heel wat concretiseren, misschien is het niet wijs om alles te gaan bespreken zonder dat we de randvoorwaarden kennen. (*Opmerkingen van mevrouw Mieke Vogels*)

In dit geval zijn de eersten die op de knop moeten drukken de federale collega's. We weten waar het verhaal start.

De rechters beslissen over straffen of modaliteiten die vastgelegd zijn in wetgeving en iemand anders zit met de gevolgen ervan. Wij beschouwen justitie als zijnde in een samenleving en op de gemeenschap gericht. Stel dat je in een maatregel beslist om een volwassene een drugsbehandeling aan te bevelen of lichte dwang uit te oefenen. Zodra je buiten het strikt penale kader gaat en bij de alternatieven komt, en dan nog meer in de hulpverlening, zijn dit soort vragen altijd aan de orde. We zullen er ook over moeten spreken. De hulpverlening is geen 'open end'-verhaal. Het is evengoed beperkt in de mogelijkheden.

Het is een beetje hetzelfde als in een ziekenhuiswereld aan de dokter zeggen dat die alles mag doen omdat die therapeutisch bevoegd is om die beslissingen te nemen. Dat is ook zo, in overleg met de patiënt, daar moet niemand zich in mengen. Maar toch moeten er afspraken kunnen worden gemaakt op het macroniveau, die geen implicatie hebben op het individuele beslissen, maar wel op het geheel van de organisatie. In die zin is het juist dat je over dergelijke zaken afspraken moet kunnen maken in een volwassen stelsel. Daar moeten wij langzaam naartoe.

Ik verwijs naar de vraag van de sector naar jeugdmagistraten. Er zijn gesprekken over of zij als magistratuur en parket instappen in afspraken, die uiteraard op het individuele niveau niet bindend kunnen zijn, maar wel het kader kunnen zijn waarin we op een betere manier onze hulpverlening kunnen organiseren.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■